

POGORAREA DUHULUI SFÂNT

Praznicul Pogorării Duhului Sfânt datează din vremea Sfinților Apostoli. A fost prorocit cu opt sute de ani înainte de Hristos: „Vârșă-voi Duhul meu pe te tot trupul...” (Ioan 3, 1—2) Această profecție s-a împlinit la zece zile după Înălțarea Domnului.

Prăznuirea Pogorării Duhului Sfânt este confirmată de scriitorii și mari sfinți Părinți. Ne vorbește, despre ea, Sântul Irineu pe la anul 200. Sântul Ioan Gură de Aur o numește „Duminică mântuirii”, iar Sântul Maxim Mărturisitorul îi spune Cincizecime.

Cincizecimea era rânduită și în Legea veche. În V chiul Testament al marșului sârbilor sărbătoririi Paștelui iudaic și invoca ziua în care, pe muntele Sina, a fost dat Decalogul la cincizeci de zile din momentul în care poporul Israel părăsise Egiptul înrobitor.

Pogorarea Duhului Sfânt mai poartă și denumirea de Rusalii. Această denumire confirmă legătura poporului român cu tra-

dițiile romane pe care le-a încreștinat. La romani termenul de florar, de Rusalii cinstește frumusețea în general, pe a florilor în special. Duhul Sfânt ne întărește spre rodirea virtuților morale care sunt flori spirituale menite să înfrumusețeze sufletul și să înmiresmeze viața omenască de pretutindeni.

Rusalile înobilează nu numai relațiile dintre cei vii, ci întărește și sentimentul de legătură cu înaintașii prin veacuri. În sămbăta Rusaliilor se săvârșește și pomenirea celor adormiți.

La Praznicul Pogorării Duhului Sfânt, căruia i se mai spune și „Duminică Mare”, „Capătul Sărbătorilor”, mărturisim bucuria de a fi primit „semnul împăcării dintre Dumnezeu și om în Iisus Hristos”. Il rugăm, pe Împăratul ceresc, pe Mângâietorul și Duhul Adevărului, să lucreze și întru noi, să ne lumineze, să ne curățească de toată întinărirea, să sfințească și să măntuiască sufletele noastre.

Pr. GH. RAȚULEA

Rolul Bisericii Române din Transilvania și Banat în păstrarea ființei naționale a poporului român

(VII)

Intrucât imperiile nu și-au onorat promisiunile, reacția românilor n-a întârziat. Deschizătorul luptei românilor transilvăneni pentru drepturi politice și naționale a fost episcopul unit de la Blaj, Inocențiu Micu Clain (1692—1768). Este de menționat faptul important, anume că lupta națională dusă de Inocențiu Micu are o componentă majoră și lupta pentru independența Bisericii Unite, care pentru el făcea parte din independența și demnitatea națiunii române. El a pornit pe firul făgăduielor neîndeplinite ale diplomației leopoldine, stabilind obiectivele luptei potrivit cu nevoile proprii ale întregului popor român. A cerut ca românii să fie egal îndreptățiți cu celelalte „națiuni” ale Transilvaniei, „plebea română” să fie considerată egală cu plebea celorlalte națiuni. În memoriile înaintate Curții din Viena sau Dietei Transilvaniei, Inocențiu Micu s-a întemeiat deopotrivă pe dreptul natural și pe cel istoric al poporului român, invocând, pe de o parte, numărul covârșitor și cantitatea covârșitoare a sârcinilor publice și militare suportate de el, pe de altă parte superioritatea originii sale nobile, latine, vechimea și continuitatea neîntreruptă a românilor pe pământul Transilvaniei.

Îndepărtarea temerarului episcop din Transilvania a avut serioase consecințe; dezamăgiri în speranțele puse în îmbunătățirea situației lor pe această cale, sate întregi părăsesc Unirea, revenind la Ortodoxie. Mișcarea se declanșează în 1744 prin propaganda călugărului Visarion și ia o deosebită amploare în anii următori. Edictul de toleranță din 1759 a recunoscut existența religiei ortodoxe în Transilvania, măsură interpretată de masele țărănești conduse de ieromonahul Sofronie din Cioara ca o libertate a revenirii la Ortodoxie. Între anii 1759—1761, mișcarea împotriva unirii cunoaște maxima amploare, cuprinzând o mare parte a Transilvaniei, încât Viena a fost nevoită să recurgă la forța militară, generalul-baron Adolf von Bukow efectuând „pacificarea” tulburărilor și separarea celor două confesiuni, românii ortodocși primind episcop (sârb), fiind supuși mitropoliei sârbești. Generalul Bukow a distrus zeci de schituri și mănăstiri ortodoxe, cu deosebire în părțile de sud ale Transilvaniei, locuite în masă compactă de români ortodocși.

(Continuare în pag. a 5-a)

Arhid. prof. dr.

CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACVIȚAN

Duminica Sfinților Români

Este mai mult decât binevenită hotărârea Sf. Sinod al Bisericii noastre Ortodoxe, care în Ședința sa solemnă din 20 iunie 1992 a decis ca duminica a doua după Rusalii, care urmează după duminica tuturor Sfinților, să fie închinată pomenirii Sfinților Români. În acest fel li se răspunde celor care ne-au tot reproșat și ne reproșează încă, faptul că noi românii am fi un popor care n-avem sfinți.

Când astfel de acuze vin din partea unora care sunt străini de neamul și credința noastră, parcă îi mai putem înțelege, pentru că astfel de afirmații au de obicei la bază lipsa de informație, deși nu s-ar putea spune că igoranța ar fi chiar o scuză. Mai dureros este atunci când atari afirmații vin din partea unora care sunt de-o ființă și de un neam cu noi.

Iorga, cât de mare a fost, a făcut și el la un moment dat o astfel de afirmație nefelică. Tragedia nu constă în faptul că marele Iorga a avut un moment de inspirație proastă, căci la urma urmelor nimeni nu este scutit de greșală, deci infailibil, chiar și geniile au scăderile lor. Necazul cel mare este că unii răuvoitori se folosesc de numele și autoritatea lui atunci când abordează această problemă.

Ce să mai spunem de Emil Cioran, care s-a străduit în fel și chip să-și judece neamul din care descindea, neomițând să-i sublinieze relele și scăderile posibile și imposibile. Mă refer mai ales la cartea sa „Schimbarea la față a României”, a cărei apariție a stârnit oarece valuri la vremea respectivă, carte în care autorul nu precupește să ne înfățișeze o istorie „à rebours” a românilor, în care toate valorile noastre tradiționale sunt demolate, iar spațiul românesc definit nici mai mult nici mai puțin decât „neantul valah”. Își va fi avut Cioran scotellele lui cu istoria, dar aceasta este o altă poveste care nu face obiectul rândurilor de față.

Chiar dacă Biserica noastră nu s-a pronunțat decât relativ recent în privința canonizării sfinților români — pentru prima dată în 1950, apoi în 1955, și cel mai recent în 1992 —, aceasta nu înseamnă că noi românii n-am avut sfinți, sau că aceștia nu se bucurau de cinstire din partea poporului drept-credincios. Pentru că, în ultimă instanță, poporul credincios cu simțul său deosebit în a percepe sacralul, este cel care îi consacră și îi impune pe sfinți posterității. Biserica nu face altceva decât să vină întru întâmpinarea unei realități deja existente, pe care o consfințește prin autoritatea ei și o oficializează. Sunt, iată, aproape 500 de ani de când s-a mutat la cele veșnice slăvitul domn al Moldovei, Ștefan cel Mare, și tot atâția ani sunt de când arde nestinsă candela de la mormântul său de la Putna, semn și simbol al evlaviei pe care poporul nostru i-a închinat-o dintru-nceput.

O posibilă cauză care ar putea explica faptul — totuși aparent și de suprafață —, prin care suntem acuzați că n-am excelat și nici n-am avea sfinți, este poate și prea multă discreție în care i-a plăcut totdeauna poporul nostru să se păstreze, preferând mai degrabă să-și macine durerile și să-și consume bucuriile în binecuvântată tăcere. Mai este apoi și acea gravitate pe care poporul nostru a păstrat-o ori de câte ori era vorba despre cele sfinte. Dacă a fi sânt înseamnă pentru unii doar să-ți afișezi credința, ba să și faci paradă din meritele tale religioase, cum din păcate ne-a fost dat să mai vedem pe ici, pe colo, în acele așa-numite spectacole religioase ale neoprotestanților, ținute pe stadioane și în săli publice, atunci trebuie să recunoaștem că într-adevăr, astfel de „sfinți” noi n-am avut, și nici de mare pagubă nu ne este, pentru că nu în aceasta constă de fapt sfințenia.

Prin această Duminică a Sfinților Români, Biserica noastră Ortodoxă nu face altceva decât să confirme vocația creștină a poporului român. Într-o astfel de zi solemnă, ziua cinstitii sfinților noștri, s-ar cuveni să nu facem nimic altceva decât să ni-l aducem în gând pe fiecare în parte și apoi să rostim în taina sufletului câte un acatist la pomenirea numelui fiecăruia dintre ei. Să ne amintim măcar de câțiva dintre ei pe rând, spre cinstirea neamului din care au odrăslit și spre mai marea slavă a lui Dumnezeu: Sf. Cuv. Casian, Dobrogeanul și Gherman din Dobrogea, Sf. Ierarh Calinic de la Cernica, Sf. Ierarh Mărturisitorii Ilie Iorest și Sava, Mitropolitii Transilvaniei, Iosif Mărturisitorul din Maramureș, Sf. Mucenic Ioan Valahul, Sf. Ierarh Ghelasio de la Râmeți, Sf. Leontie de la Rădăuți, Sf. Voievoz Ștefan cel Mare, Cuv. Ioan Iacob de la Neamț, Sf. Cuv. Teodora de la Sihla, Sf. Martiri Brâncoveni: Constantin Vodă și cei patru fii ai săi: Constantin, Ștefan, Radu, Matei și Sfeticul Ianache, Sf. Ierarh martir Antim Ivireanul, Cuv. Visarion, Sofronie, Oprea Nicolae, și Sf. Preoți Mărturisitori Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel, Sf. Cuv. Paisie de la Neamț, Sf. Cuv. Daniil Sihuștrul, și mulți, mulți alții.

Dar nu numai pe aceștia suntem chemați să-i cinștim într-o astfel de zi solemnă, ci și pe aceia mulți, care au ajuns la măsura sfințeniei, fără să fie cunoscuți de semenii lor, cunoscuți însă de Dumnezeu și preaslăviți de El.

Despre un astfel de sfânt anonim a dat mărturie scriitorul și filosoful nostru Mircea Vulcănescu. Supărat pe bună-dreptate pe Cioran, care nu mai prididea cu acuzele la adresa românilor în ceea ce privește lipsa sfinților, și care făcea mare tapaj pe seama „neantului valah”, este apostrofât cu severitate de Vulcănescu prin cuvintele: „ar fi trebuit să vezi pe femeia pe care am cunoscut-o eu într-un sat de munte, ai cărei genunchi lăseseră urme în pământul colibeii sale, de atâtea mătâni câte făcuse. Adevărata sfințenie n-are nevoie să se arate și să fie recunoscută” (Întâmplarea o povestește Cioran însuși, și se găsește în Rev. de istorie și teorie literară, nr. 3—4/1988, p. 194).

Și dacă tot am pomenit de Mircea Vulcănescu, să ne aducem aminte de felul în care a murit. Azvârlit în temnițele comuniste, el, seniorul românismului, adevărat fiu și mărturisitor al credinței ortodoxe, fiind batjocorit, schingiuit și omorât cu bestialitate, ne-a lăsat acel zguduitor testament creștin: „să nu ne răzbuim!”. Numai un adevărat trăitor al lui Hristos putea să primească moartea cu seninătate, să-și depășească firea cu slăbiciunile ei, și să se roage pentru iertarea călăilor săi.

I-a fost dat poporului nostru să petreacă aproape 50 de ani de răceală și bezna ateistă, ani în care s-a încercat desființarea Bisericii. Cum se putea realiza mai bine acest plan diabolic decât lovind în oamenii Bisericii. Ierarhi, preoți, monahi, dar și simpli credincioși au fost azvârliți în cele mai lugubre becuri. Batjocoriți, schingiuiți, condamnați la ani grei de temniță sau omorâți cu bestialitate. Nici până astăzi nu se cunoaște numărul lor decât cu aproximație. Toți și-au purtat crucea cu smerenie și cu demnitate. Osemintele unora dintre ei nu s-au descoperit nici până astăzi, alții s-au întors la casele lor, fără să se laude însă niciodată cu încercările și suferințele prin care au trecut. Din când în când, câte unul dintre ei se încumetă anevoie să vorbească despre infernul prin care a trecut, iar atunci când o fac, răzbate din vorba lor atâta sfială, de pare că s-ar teme să vorbească despre astfel de lucruri. Cândva, pentru o mai dreaptă evaluare a lucrurilor, va trebui să se scrie istoria acestor destine exemplare, multe dintre ele demne de Viețile Sfinților.

Dacă cineva își închipuie că sfinții sunt ceva care țin de domeniul trecutului, acela nu face decât să se înșele amarnic. Pentru că

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

M. Eminescu și M. Sadoveanu

Dragostea și admirația lui M. Sadoveanu pentru M. Eminescu au fost deseori mărturisite. Relatăriile le găsim reunite în volumele: *Evocări* (1954), *Mărturisiri* (1969), *Opere* (19 și 20) ori în unele prefețe ale poeziilor poetului, cât și înregistrările pe disc.

Scriind romanul *Creanga de aur* (1933), M. Sadoveanu s-a inspirat din poemul *Strigoi* al lui M. Eminescu, care i-a sugerat chipul magului:

„Cenușa veche sta încă în vatra părăsită; lăta în adâncime călel pământului; am intrat și l-am găsit palid și semeț în jilțul dăltuit în stâncă. Cu dreapta ținea toaia de fildeș. Avea mușchi în plețe și pe sân; îi ajungea batba la pământ și genele la piept; deasupra-i iălăia a, gonindu-se în roate,

CU-ARIPILE OȘTENITE, UN
ALB Ș-UN NEGRU CORB...

Sub povara acestui semn al zilelor și nopților stătea orb, însă numerele de aur continuau să clipească sub băta frunții lui, scriind misterios timpurile”.

„Cu aceasta, — nota Dan Mănuță — am atins o problemă care privește soarta unui motiv literar și geneza (o putem oare presupune?) unei capodopere.

CREANGA DE AUR a lui Sadoveanu îl are drept protagonist pe Kesarion Breb, prelungire și probabil sugestie a magilor eminescieni în ceea ce au ei caracteristic: autohtonismul, ceremonialul (ezoterismul) și preocuparea față de timp (...). Sadoveanu, în CREANGA DE AUR va proceda aidoma lui Eminescu, din POVEȘTEA MAGULUI. Asemănările merg, câteodată, deajuns de departe, până la nivelul gesticii, hieratice, ori al ambianței. «Zăhăstrul» lui Eminescu lasă în urma sa, îndreptându-se către muntele sacru, «iară, ploaie, zăpadă, fiori», tot așa precum Breb înainte de a se transforma în ultimul Decheneu. El intră în pesteră simbolică, iar magul poetului — în «mărețul mormânt» al domului”.

M. Sadoveanu spunea despre poet că: „arta lui, așa de subțire, are rădăcini și-n sufletul marilor și simplilor rapsozi populari”. Următorul motiv:

Greureș ce cânti în lună
Când pădurea sună,
Cum nu ști ce am în mine,
Greure străine?

a fost reluat de M. Sadoveanu din doinele basmului versificat *Călin Nebunul*, care e de esență folclorică la rândul lui. Iată-l în *Nada Florilor* (1950):

Greiere ce cânti în lună
Când pădurea sună,
De ce trângi inima-n mine
Greiere străine?
Căci și eu is un pribeag,
Greier drag,
Și-am lăsat la noi la Crâng
Ochi care mă plâng.

Astfel creația sadoveniană urmează îndeaproape creația populară și devine la rândul ei iar populară, prin felul în care a fost reluată și prelucrată de rapsozi.

„Mihail Eminescu — scria Victor Eftimiu — a scris foarte puțin, iar Mihail Sadoveanu foarte mult. Unul e poet, cellalt prozator. Și, cu toate acestea, sunt mai aproape unul de altul decât, de pildă, Eminescu de A. E. Sandri și Sadoveanu de Caragiale. Această

înrudire, mai presus de genuri și cantitatea operelor, o face acel ritm interior, acea nostalgie a acel ecou de doină, — poezia melancolică a pământului moldovenesc...”

Peisagiul, sufletescul acestor finuturi, turnate în tipare proprii, în tragedie și calde potriviri de cuvinte, într-o melodie de dor și renunțare, fac pe Eminescu și Sadoveanu impropii unor adaptări egale, în limbi occidentale: poemul ce le colorează gris și ruginiu viziunea de artă, se șterge, se evaporază, ca primele brumă pe ultimele frunze, într-o dimineață însoțită de noiembrie...”

Redăm în continuare, două texte (din M. Eminescu și M. Sadoveanu), care se aseamănă oarecum. Textele privesc balada *Miorița*: „Inchipuți-vă — scria poetul în *TIMPUL* — de pildă un păsor rătăcit pe Carpați, petrecând lungile nopți înstelate în mijlocul turmei sale, neavând altă petrecere decât din timp în timp lătratul câinilor săi sau strigătuil plângător al oilor sale. — Acest om care nu știe nici limbă, nici gramatică, nici versificațiune, insultat numai de priveștieta naturii și de genul ascuns care a aprins sufletele barzilor cei vechi, apucă deodată flautul și lasă cugetarea să se rostească în șapte blăni și armonioase, și iată *Miorița*...”

„Amintiți-vă — scria M. Sadoveanu — versurile *MIORITEI* și *Inchipuți-vă* că le ascultați într-un amurg de toamnă, pe o coastă de munte, sub un cer adânc. În asemenea peisaj, poetul de demult a visat pe acel păcurar tânăr, asupra căruia apasă destinul morții. În singurătățile Ceahlăului și ale Călimanilor, unde oamenii sunt singuri între ei sub stihii, numai fluterul, mișcarea prețată sau cănele credincios pot să se împărtășească din viziunile și soliloquiile lui”.

Alăturarea acestor două texte nu este întâmplătoare. Ele arată intuiția poetică a scriitorilor privind balada noastră păstoroască: *Miorița*. Asadar: prin intuiția poetică privind peisajul păstoresc, asemănarea e izbitoare, măcar ca atitudine, atmosferă și climat sufletesc, ca modalitate de a scrie, de a evoca.

Literatura sadoveniană „foarte asemănătoare în această privință cu aceea a lui Eminescu, își trage sevele dintr-o analiză a eului social, dintr-o exploatare arheologică a sufletului nostru colectiv” (G. Călinescu).

Legăți puternic de înaintași printr-o înaltă concepție despre misiunea literaturii și artei, M. Eminescu și M. Sadoveanu au ridicat motivele poetice ale patrimoniului popular la altitudinea capodoperei, șlefuit limba poporului și prefăcând-o în giuvaeruri. „Ca și poezia lui Eminescu, proza lui Sadoveanu atinge fondul cel mai adânc al specificității noastre...” (G. Călinescu).

Cu rădăcini adânc înfipte în solul natal, el au cântat durerile și bucuriile inimii omenesti, trecutul glorios al poporului, detestând strambele rânduieli ale vremii. Și M. Eminescu și M. Sadoveanu au cântat cu însuflețire plaiurile Țării de Sus a Moldovei, încântându-se și vibrând la adierea frunzei, tremurul iazurilor și scîlpiră stelarilor.

GRAȚIAN JUCAN

Postul

Când prin post și rugăciune,
Vrei să-ncerci o ușurare,
Mulțumește-ți Celui Veșnic
Înainte de mâncare.

Pune-n blidul tău pe masă,
Din puțin, din mult ce ai,
Cele ce le-ai strâns în casă:
Pâinea, coaja de mălai.

Ia din toate cât nevoie-ți
Trupului să fie-n stare
Rostul zilei să-l plinească,
Fără gânduri de-mbuibare.

Când postești îți spală țafa
Cum în orice zi o faci;
Unge-ți capul cum se cere,
Domnului de vrei să-l plac.

Postul tău din ziua-aceea
Leagă-l cu o faptă bună
Și cu vorba ta de pace:
Toate-s postul, împreună.

Nu ce pune omu-n gură
Din ce trupului i-ai dat,
Ci cuvântul rău ce iese
E osândă și păcat.

Nu-ți posomorî privirea,
Oamenilor dănd cuvânt
Să vorbească despre tine
Ce cucernic ești, ce slânt.

Și Acel ce vede toate,
Și-n adâncul tău te știe,
Îți va da după dreptate,
Astfel postul de-o să-ți iie.

PETRE ȘAITIȘ

Rânduielei canonice, în lucrările mitropolitului Andrei Șaguna — cu privire la post

În opera sa „Compendiu de dreptul canonic”, ș-ele 43, 44 și 45, Mitropolitul Șaguna se referă la post: ce, și spre ce scop este postul; despre felurile posturilor bisericești; cine se deslează de la post, și cum trebuie creștinii să se poarte când postesc.

„Postul — scrie Șaguna — în Biserica ortodoxă — răsăriteană este una dintre instituțiile cele mai sublimă pentru creștinii, având de scop ca să li se dea creștinilor prilejuri, în unele timpuri ale anului la cugetarea serioasă asupra virtuților. Postul în Biserica noastră nu este numai o rețineră și înfrânare de la unele mâncări, ci el cuprinde o nuzială către o viață mai desăvârșită. De aceea și Sfinții Părinți zic că postul trebuie să fie cu înstrăinarea de răutăți, cu înfrânarea limbii, cu înfrânarea de poftă de clevețire, de minciuni și de jurământ strâmb (st.hira întâia de luni seara în săptămâna întâia a postului)”.
În porunca a doua bisericească este hotărât timpul postului, în următorul chip:

Fiecare creștin e obligat să postească cele patru posturi mari: postul Nașterii Domnului, postul Paștelor, postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel și postul Adormirii Născătoarei de Dumnezeu. În porunca a doua bisericească se mai prescrie ca creștinii să postească miercurile și vinerile de peste an, la tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul și la sărbătoarea Înălțării Sf. Cruci.

Posturile sunt de două feluri: posturi obișnuite și posturi neobișnuite. Posturile obișnuite le permite creștinilor a consuma de două sau de trei ori pe zi: legume, vin, udelemn sau alte bucate de acest fel. Posturile neobișnuite sunt atunci când creștinii nu mănâncă numai o singură dată în zi, mâncare uscată de pâine și apă, după rugăciunile de seara. Acestea se numesc ajunuri (tâlcul can. 64 și 69 apostolicesc din Pidalion). Astfel de posturi sunt: ajunul Nașterii și Botezului Domnului și Vinerea din săptămâna patimilor Domnului.

În afară de aceste posturi mai sunt și posturi cazuale și voluntare, când un om, sat, oraș, ținut, țară se hotărăște a posti pentru încetarea unei molime, boli, sau încetarea unui război, etc. Așa se aminteste că Israelitenii au postit (Iudita cap. 4). Israelitii înfricoșau de Olofern, s-au încins cu sac, au presărat cenușă pe cap, ... și poporul din toată Iudeea și locuitorii Ierusalimului au postit mai multe zile în fața templului Domnului celui atotputernic (Iudita, 4, 10—13).

Șaguna aduce și exemplul împăratului David, care a plăns pe Abner. „Atunci tot poporul a început să plângă încă și mai tare după el. Și a venit tot poporul să aducă lui David pâine, când încă era ziuă; însă David s-a ju-

rat, zicând: „Așa și așa să facă Dumnezeu cu mine și încă și mai mult să facă, de voi gusta pâine sau altceva înainte de asfințitul soarelui” (II. Regi. 3, 35). Același împărat David a postit pentru fiul său: „Și s-a rugat David Domnului pentru copil, a postit și, ducându-se deoparte, a petrecut noaptea întins pe pământ” (II. Reg. 12, 16).

Posturi voluntare sunt — după Mitropolitul Șaguna — posturi când cineva de bună voie promite a posti una sau mai multe zile, în scopul împlinirii unor rugăminți sau lucruri. Așa a postit Moise înainte de a primi cele două table: „Și s-a suit Moise pe munte și a intrat în mijlocul norului; și a stat Moise pe munte patruzeci de zile și patruzeci de nopți (Ieșire, 24, 18). La fel a făcut Iudita, care a ucis pe Olofern și a salvat poporul din Betulia: „Și ea își făcuse o colibă pe acoperișul casei și umbra încinsă cu sac împrejurul coapsei sale și purta hainele văduvii sale. Și postea în toate zilele văduvii sale...” (Iudita, 8, 5—6).

Mântuitorul a postit în pustie patruzeci de zile și patruzeci de nopți, înaintea de a începe propovăduirea Sa.

Cu privire la cei care se dezleagă de post, Șaguna, conf. can. 9 al Sf. Timotei din Alexandria, îndrumă ca cei bolnavi și slăbăniși să nu fie obligați a posti, ci să mănânce bucatele care le priesc sau pe care le prescrie medicul.

Spre a ne arăta cum trebuie să postească creștinii adevărați, Șaguna ne pune în față cuvintele Mântuitorului: „Când postiți, nu fiți ca fățarnicii; că ei își smolesc fețele, ca să se arate oamenilor că postesc... Tu însă, când postești, unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu te are î oamenilor că postești, ci Tatăl Tău Care vede în ascunde, îți va răsplăti tie” (Mt. 6, 16—17). Și cuvintele Sf. Pavel: „Cel ce mănâncă să nu disprețuiască pe cel ce nu mănâncă, iar cel ce nu mănâncă să nu osândească pe cel ce mănâncă, fiindcă Dumnezeu l-a primit. Cine ești tu ca să judeci pe sluga altuia? Pentru stăpânul său stă sau cade. Dar va sta, căci Domnul are putere ca să-l facă să stea” (Rom. 14, 3—4).

Împlinind aceste rânduiele canonice cu privire la post ne vom face vrednici să ne împărtășim de bucuriile și roadele postului și ne vom merita răsplătirea pe care Domnul o dă tuturor celor care găsesc posturi sfinte, căci El este milostiv și iertător. Prin profetul Isaia Domnul ne spune cu privire la post: „Nu știți voi postul care îmi place? — zice Domnul. Rupeți lanțurile nedreptății, dezlegați legăturile jugului, dați drumul celor asupriți, și sfărâmați jugul lor” (Is. 58, 6).

Preot drd.

MOISIU LIVIU CLAUDIU

Duminica Sfinților Români

(Urmare din pag. 1)

sfinții vor exista atâta timp cât va exista istoria, ei fiind semnul prezenței lui Dumnezeu în lume.

Două astfel de cazuri de sfinți anonimi, cu nimic mai prejos celor întâlniți în Viețile Sfinților, aș vrea să le aduc la cunoștința cititorilor, și numai bunul Dumnezeu știe câți asemenea lor vor mai fi fiind printre noi.

Despre un astfel de sfânt anonim vorbește părintele Ilie Cleopa, starețul de la Sihăstria. Întâmplarea se găsește în cartea părintelui Ioanichie Bălan, Convorbiri duhovnicești. Povestește părintele Cleopa că într-o dimineață se afla în biserică, săvârșind proscomidia în altar. Deodată, abia auzindu-i-se pașii, mai mult plutind decât călcând, a intrat în biserică o măicuță din acelea de la țară, plină de sfioșenie, pe care cine știe ce gânduri și necazuri o purtau într-acolo. După ce a sărutat icoana Maicii Sfinte, a îngenunchiat, rugându-se cu atâta căldură încât, la un moment dat părintele Cleopa a văzut deasupra capului apărându-i o aură luminoasă, așijderea celei cu care ne sunt înfățișați sfinții din icoane. Femeia era una dintre sfintele noastre, fără ca ea să știe lucrul acesta.

La o întâmplare asemănătoare, pentru care mă consider fericit că am putut să o văd, mi-a fost dat și mie să asist. Treceam prin mijlocul orașului. Într-un colț, un cerșetor își striga suferința și obida. Trecătorii, absenți sau indiferenți, îi aruncau din când în când câte ceva de pomană. La un moment dat, o femeie simplă de la țară, s-a desprins din mulțimea grăbită, s-a îndreptat spre cerșetor, a scos o monedă, pe care, după ce a sărutat-o, i-a dat-o sărmanului aceluia. S-a închinat apoi de trei ori adânc, așa cum te închini numai înaintea icoanei lui Hristos. Nu știu de ce, dar pentru o clipă, am avut senzația clară că timpul s-a oprit. O vedeam pe femeia aceea întinzându-și bănușul și citeam pe fața ei convingerea că ea de fapt îl împurmută pe Hristos, ca într-un ritual sacru, și parcă pentru o clipă nu se mai găseau acolo decât femeia și Hristos, iar eu mă găseam în preajma uneia dintre sfintele noastre știute numai de Dumnezeu.

Sfinților noștri știți, pe care istoria i-a consemnat în documente, și mai ales acelor mulți și neștiți, însă cunoscuți și iubiți de Dumnezeu, sfinților noștri anonimi, le este consacrată această duminică.

Tehnica racolării în cazul organizației Martorii lui Iehova*

CONSIDERAȚII GENERALE

Martorii lui Iehova constituie un caz destul de neobișnuit chiar și în spectrul larg al grupurilor neoprotestante. Având o logică extrem de bine pusă la punct, un sistem de organizare demn de învidiat, o doctrină perfect adaptată sistemului pe care-l susțin, ei sunt capabili să creeze în timp o rețea de nuclee greu de controlat, un real pericol pentru orice sistem de guvernare. Reacțarii față de orice formă de autoritate străină societății Watch Tower, membrii organizației sunt supuși unui sistem cvasiizolat, cu o ierarhie și o structură de conducere deosebit de eficientă. Diseminați în toate mediile și categoriile sociale, desfășoară o formă de prozelitism agresiv și răinat, dificil de contracarat.

Tocmai din această cauză este interesant de studiat mecanismul prin care se realizează propaganda iehovistă.

Politicoși, folosind un limbaj atent studiat, „dăruiind contra unei donații benevole”, reviste și cărți cu multe ilustrații, ei încântă ascultătorul care devine neatenț la sensul subtil al mesajului și lesne de manevrat.

ASPECTE GEO-POLITICE ȘI SOCIALE

Zone geografice și categorii sociale vizate:

- regiunile geografice puțin dezvoltate din punct de vedere economic, țările lumii a treia, în special din cauza mării de lucru ieftine;
- țările din fostul lagăr comunist, unde vreme îndelungată fenomenul religios a fost supus unui regim de exterminare și unde segmente importante ale populației reprezintă o cunoaștere superficială a valorilor spirituale sau manifestă ignoranță;
- mediile suburbane ale marilor orașe, periferiile intelectuale, culturale și educaționale;
- emigranții, strămutați, persoanele desprinse de matricea comunitară și ruptă de tradiția rituală.

TEHNICA RACOLĂRII. ETAPE FORMALE

A. Stabilirea contactului

Contact indirect: abordarea în locuri publice, gări, trenuri, metrou, magazine, vecinătatea instituțiilor de învățământ etc.; vizite din casă în casă.

Contact direct: pliante și periodice introduse în cutiile de corespondență.

În cazul zonelor aglomerate, magazine, gări, stații etc., uneori pot fi întâlnite grupuri numeroase de „martori”, care difuzează reviste și pliante; aceasta însă este o procedură nespecifică și este utilizată de diferitele congregații în cazul acumulării unui stoc prea mare de material informativ.

În general, potențialii prozelitiști acostați de către „doi martori”: dintre care unul este expert în doctrină, iar celălalt urmează o practică de instruire în același scop. Prezentarea lor este indirectă, aceștia ridicând probleme de ordin general: pericolul nuclear, dezastrul ecologic, declinul civilizației moderne, fericirea, existența lui Dumnezeu, ca puncte de pornire pentru dialog. În cazul unui reuz, devin în mod agresiv insistenți, oferind reviste și pliante viu colorate cu subiecte din cele mai diverse și care conțin adrese la care pot fi contactați, chipurile în scopul de a „salva” sufletele de sub stăpânirea lui Satan și a le aduce pe teren sigur într-una din congregațiile iehoviste.

În cazul acceptării dialogului, „martorii” se manifestă într-un mod deosebit de îndatoritor, propunând subiecte de discuție și diferite formule de menținere a relației astfel inițiate.

B. Stabilirea relației

Relație directă: vizite periodice la domiciliu, de obicei săptămânale sau bilunare, invitații la locurile de adunare.

Relație indirectă: corespondență-periodice, cărți de popularizare și tematice, cursuri prin corespondență.

Odată stabilit contactul, „studenții în Biblie” inițiază procedura de menținere a legăturii create, încercând o permanentizare a acesteia. Se vor înmulți vizitele la domiciliu și invitațiile la „Sala tronului”.

C. Intoxicarea

Pentru interpretarea Bibliei, caracteristică grupurilor neoprotestante este tehnica mozaicului, cea a fariseilor și carturarilor din toate timpurile, adusă de Martorii lui Iehova aproape de perfecțiune. Acesta este un mod extrem de rafinat de manevrare intelectuală și psihologică. Fragmente, sau versete biblice sunt scoase din context și asamblate sub forma unui mozaic, pentru a construi un eșafodaj doctrinar.

Nesocotind unitatea structurală a textului Sfinței Scripturi, eludând logica sa interioară, neglijând contextul istoric, sunt susținute în mod artificial puncte doctrinare delicate. Mai mult, atunci când doctrina o cere sunt utilizate fragmente ale unor traduceri diferite ale Bibliei, aparent pentru o mai mare obiectivitate și imparțialitate. Cu toate aceste abuzuri, există puncte ale doctrinei care nu pot fi susținute de nici o traducere a Sfinței Scripturi. Pentru aceasta, societatea Watch Tower a elaborat în conformitate cu „viziunile profetului” Russell, o nouă traducere a Bibliei și anume New World Translation, invocată cu ferocitate în disputele teologice.

Pe această bază a fost elaborată o strategie subtilă de intoxicare, adaptată mediilor subculturale, ai căror membri, zăpăciți de construcția „logică”, vor fi lesne de cucerit. Ei nu sesizează contradicțiile interne ale construcției și fascinați de promisiuni deosebite „ascunse” în text și chipurile revelate de Russell, vor fi mai puțin atenți la vicilele doctrine.

D. Câștigarea adeptilor

Momentul în care un simpatizant va fi socotit pe deplin câștigat, devenind adept, este cel al așa-numitului botez. Botezul „studenților în Biblie” n-are nici o legătură cu Sânta Taină a Bisericii creștine și se desfășoară adeseori în cadrul Congreselor societății Watch Tower, în piscine sub îndrumarea supraveghetorilor. Spre deosebire chiar de grupurile neoprotestante, Martorii lui Iehova nu mai recunosc botezul vreunui cult de proveniență creștină și nici pe cel al Bisericii istorice, începând cu anul 1914, an care ar marca a doua venire a lui Iisus Hristos (deocamdată undeva în ceruri, și „în curând” și pe pământ). După „botez” neofitul trebuie să se supună legilor Societății Watch Tower, printre care obediența necondiționată și legea tăcerii.

E. Crearea dependenței

Ședințe bisăptămânale la Sala tronului, în care se desfășoară printre altele activități specifice și un curs de indoctrinare, cu durata de aproximativ o oră.

Repetarea unor formule standard — idei forță — care treptat trec din conștient în subconștient, determinând dependența.

Curent utilizată este formula șantajului spiritual. „Studenții în Biblie” promit adeptilor că nu vor muri niciodată, deoarece, „grandiosul apogeu al apocalipsului este aproape”. Astfel sunt speculate frica de moarte și angoasele existențiale — ale vârstnicilor în special și canalizate spre o rezolvare imaginară.

Doctrina martorilor, fundamental antispirituală, seamănă intoleranță, îndepărtând adeptii de realitatea prezentului și proiectându-le aspirațiile într-un mâine iluzoriu, în care vor fi stăpânii planetei.

F. Spălarea creierilor

Această etapă este cea care consolidează și amplifică dependența de sistemul Societății Watch Tower.

Prin inducerea și repetarea neconținută a ideii conform căreia întreaga lume exterioară societății este aservită lui satan, în pragul distrugerii și că singura cale de salvare este cea a apartenenței active la societatea Watch Tower, determină crearea și întreținerea unei bariere psihologice față de orice alt sistem, formă de gândire și de manifestare externă.

* Articol preluat din „Misionarul” — Supliment al ziarului „Alfa și Omega” al Mitropoliei Basarabiei, Nr. 3/1—15 februarie 1997, p. 1.

Îndepărtarea de matricea comunitară, de fondul cultural, de mijloacele de informare în masă.

Inducerea unei aversii față de Biserică, față de înțelepciunea populară (datini și obiceiuri), față de instituțiile sociale și formele culturale.

Devierea sistemului axiologic față de sistemele spirituale tradiționale, sub pretextul îndepărtării de sistemul social corupt.

Determinarea adeptilor de a gândi în forme fixe, induse, în scopul de a deveni ușor de controlat și de manevrat.

G. Manevrarea

„Studenții în Biblie” vor fi utilizați pentru racolare de noi membri, privită ca o activitate misionară de salvare a sufletelor din gheara lui satan. Pentru această activitate, ei vor primi răsplătă materială și promisiuni de fericire spirituală.

Societatea Watch Tower a creat în timp o structură economică proprie, dotată cu ferme, întreprinderi și un sistem editorial deosebit de performant, în care lucrează, pentru salarii derizorii, membrii societății. Convingerea lor este că astfel vor fi pe placul lui Iehova, care-i va răsplăti cu viața veșnică. În același timp, membrii Comitetului Director și ceilalți înalți funcționari, se îmbogățesc datorită penetrării pieței de bunuri de larg consum printr-o politică de dumping.

Unul dintre scopurile declarate activității societății este răspândirea de literatură „religioasă”, în ideea câștigării de acoliți sau cel puțin pentru producerea confuziei și nesiguranței în mintea virtualului adept; este cunoscut faptul că un individ deabusolat, fără o scară de valori bine precizată și bombardat din toate părțile cu informație va fi atras de sistemul care pare că o'eră cel mai mare „confort”, iar în domeniul producerii unei asemenea iluzii, Martorii lui Iehova sunt adevărați experți.

Miron Alexandru DAMIAN

Minunat este Dumnezeu întru sfinții săi

(Ps. 67, 36)

La Duminica I după Rusalii, a tuturor Sfinților

Sfânta Biserică pomenește în prima duminică după Pogorârea Sfântului Duh pe toți sfinții săi, ca pe niște eroi și credincioși, ca pe luminători ai vieții creștine și moștenitori neobosiți, în mărturisirea adevărului lui Hristos.

Înainte de Înălțarea Sa la cer, Mântuitorul a spus sfinților Apostoli: „Voi sunteți martorii acestora” (Luca 24, 48), adică a tuturor minunilor Sale, a învățaturii Lui și îndeosebi a învierii din morți. Ei aveau misiunea să-L mărturisească pe Iisus în fața neamurilor. Datoria de a-L mărturisi a fost exprimată de Iisus în cuvintele: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisii-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Mt. 10, 32).

Cea mai deplină mărturisire despre Hristos au făcut-o Sf. Apostoli și ceilalți sfinți. Ei au propovăduit neclintiți Sf. Evanghelie, chiar dacă împotriva lor s-au ridicat atât iudeii, cât și alte neamuri și mulți dintre ei au suferit chinuri grele și chiar moarte, dar nu s-au lepădat de Hristos.

Lucrarea sfinților în lume a avut un rezultat minunat. Întăriți de Duhul, ei au reușit să vestească Evanghelia în numeroase provincii, iar numărul creștinilor devenea tot mai mare. Sfinții s-au arătat modele de viață și de gândire care înălțau pe om spre o lume nouă: lumea iubirii, a dreptății și a nădejdii în viața veșnică. Nici știința și filozofia vremii, nici represiunea stăpânirii romane, nici învățăturile eretice n-au avut puterea să slăbească Biserica. Sfinții curcurea sufletele oamenilor cu ajutorul lui Dumnezeu și cu credința lor. Ei n-au urmărit slava lor proprie, ci slăvirea lui Dumnezeu și astfel s-a adevărit cuvântul profetic: „Minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi” (Ps. 67, 36).

Biserica aduce cinstirea cuvenită tuturor sfinților din toate timpurile. Cinstind pe sfinți, noi dăm slavă lui Dumnezeu că i-a întărit pe ei și le-a dat darul de a fi povățuitori buni în frământările sufletești ale credincioșilor.

În ordinea vechimii, primii sunt sfinții Apostoli peste care s-a pogorât Duhul Sfânt (Fapte 2, 4) și lor le-a spus Mântuitorul: „Adevărat zic vouă că voi cei ce Mi-ați urmat Mie, la înnoirea lumii, când Fiul Omului va șede pe tronul slavei Sale, veți șede și voi pe douăsprezece tronuri, judecând cele douăsprezece seminții ale lui Israel” (Mt. 19, 28). Prețuirea și dragostea Mântuitorului față de Sf. Apostoli se arată și în alte cuvinte: „Voi sunteți prietenii Mei, dacă faceți ceea ce vă poruncesc” (Ioan 15, 14), iar în rugăciunea Sa, la Cina cea de Taină, Iisus zicea către Părintele ceresc: „Și slava pe care Tu Mi-ai dat-o, le-am dat-o lor, ca să fie una, precum Noi una suntem: ... Părinte, voiesc ca, unde sunt Eu, să fie împreună cu Mine aceia pe care Mi i-ai dat, ca să vadă slava Mea” (Ioan 17, 22 și 24). Este bine să amintim aceste cuvinte celor ce s-au rătăcit în credință și să le spunem că avem temeiuri sigure în Sf. Scriptură să cinstim pe Sf. Apostoli dacă însuși Mântuitorul i-a prețuit și le-a dat slava Sa și cinstirea de a judeca semințiile lui Israel. Cine refuză să cinstască pe Sfinții Apostoli, acela nu mai recunoaște autoritatea cuvintelor Domnului nostru Iisus Hristos. Cât de minunate au fost faptele Sf. Apostoli aflăm tot din Sf. Scriptură și din istoria bisericească. Cu ajutorul Duhului Sfânt, ei au organizat numeroase Biserici, s-au intrat în primul Sinod Apostolic din Ierusalim, spre a discuta problemele importante (Fapte 15, 1—30) și cei mai mulți dintre ei au suferit moarte mucenicăscă pentru Hristos.

Locul lor, în activitatea Bisericii, a fost luat de Sf. Părinți Apostolici ca de ex. Sf. Iustin Martirul, sfinții Policarp de Smirna, Ignatie, episcopul Antidriei, Irineu, episcopul de Lugdunum, tot mucenici, și mulți alții, despre care Sf. Ioan Gură de Aur scrie: „Nu este atât de strălucitor cerul împodobit fiind cu mulțimea stelelor, pe cât de împodobite sunt turpurile mucenicilor cu mulțimea ranelor” (Cuvânt la Duminica tuturor Sfinților, în Cuvântări la Praznice Împărătești, trad. rom. pr. D. Fecioru, București, 1942, p. 281).

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. MIHAIL COLOTELO

Embrionul uman e o persoană

Academia Pontificală pentru Viață a reunit, zilele trecute, în Vatican, biologi, medici, filozofi și juristi, proveniți din diverse țări ale lumii, spre a discuta despre statutul de persoană al embrionului uman. Din punct de vedere biologic, formar a și dezvoltarea umană apare ca un proces „continuu, coordonat și gradual” încă de la concepție. „Perspectiva teologică — afirmă documentul publicat de Academie — conștează și susține rațiunea umană în aceste concluzii, fără să prejudicieze achizițiile dobândite de pe o poziție de credință”. Femeii li revine misiunea particulară de a a-

păra embrionul, căci e prima persoană care-i chemată să primească în sânul său și să hrănească, în dragoste și cu dăruire, pe cel ce e deja un om”. Rola de nesubstituit de apărător al vieții umane, ce revine maternității feminine, trebuie să găsească, în societatea civilă, „apreciere și sprijin faptic”, se exprimă Academie pentru Viață. (Cf. Città Nuova, nr. 5, din 10 martie 1997, p. 26)

Traducere,

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU Parohul Comunității Ortodoxe Române „Sf. Ioan Casian”, Roma

Reacții, Proteste, Scrisori, Declarații de presă — la încercarea de impunere, prin intermediul autorității politice, a unor stări de lucruri de natură să tensioneze relațiile dintre culte

În data de 12 iunie 1997, Senatul României a luat în discuție și a aprobat un proiect de lege, care vizează retrocedarea către Biserica Greco-Catolică a unor lăcașuri de cult aparținătoare în prezent Bisericii Ortodoxe.

Cum era de așteptat, proiectul a declanșat vii discuții chiar în această fază a propunerii și adoptării sale.

După ce opinia publică a fost incunoscintată de legea adoptată, reacțiile n-au întârziat să apară. Ierarhi, preoți și credincioși ortodocși au dat expresie neliniștii

lor în legătură cu măsura adoptată de către una din camerele forului legislativ al țării.

În general se apreciază că dialogul ar rămâne totuși calea firească de soluționare a problemelor care s-au ivit între cele două Biserici.

Implicarea factorului politic trezește inevitabile suspiciuni și neliniști.

Redăm, în continuare, câteva dintre iuările de poziție față de actul legislativ, care s-a consumat în Senat.

Fapt inadmisibil și ineșitabil*

DOMNULE PREȘEDINTE,

Avem onoarea a Vă aduce la cunoștință că de curând am aflat cu nedumerire că Senatul României urmează a lua în dezbatere un proiect de lege privind... „utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică”, inițiat între alții de către P.C. preot greco-catolic — senator Matei Boilă. Nedumerirea noastră constă în faptul că această inițiativă legislativă a fost înscrisă pe ordinea de zi a Senatului României pentru dezbatere, fără ca Biserica Ortodoxă Română să fie avizată pentru a-și exprima punctul de vedere, așa cum s-a procedat în cazurile anterioare.

După cum se cunoaște, P.C. preot senator Matei Boilă se află la a cincea inițiativă legislativă pe aceeași temă, a restituirii lăcașurilor de cult care înainte de anul 1948 au aparținut Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică).

Actuala inițiativă legislativă intitulată „Proiect de lege privind utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma — Greco-Catolică” vizează în esență, modificarea dispozițiilor articolului 3 din Decretul-Lege nr. 126/1990, text care prevede că situația juridică a lăcașurilor de cult și a caselor parohiale care au aparținut Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică) înainte de 1948 și au fost preluate de Biserica Ortodoxă Română, se va stabili de către comisia mixtă, formată din reprezentanți clericali ai celor două culte religioase, ținând seama de dorința credincioșilor comunităților care dețin aceste bunuri.

Considerăm că prevederile art. 3 din Decretul-Lege nr. 126/1990 în actuala sa formă respectă principiile de drept și ține seama de realitățile concrete din parohii, nejustificându-se modificarea și completarea lui. Acesta este punctul de vedere oficial al Bisericii Ortodoxe Române în problema greco-catolică, punct de vedere transmis în repetate rânduri, principalelor instituții ale statului: Președinție, Senat, Camera Deputaților, Guvern, Curtea Constituțională.

Dorim să cunoașteți că la inițiativele legislative anterioare având același obiect, Biserica Ortodoxă Română a fost invitată să participe la Comisia de avizare de specialitate, prin reprezentanții ei, împreună cu reprezentanții Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică) pentru a-și exprima punctele de vedere. Obiectăm că de această dată, această metodologie a fost eludată, fapt care a condus la promovarea prezentului proiect de lege.

Având în vedere că Biserica Ortodoxă Română este direct implicată în soluționarea corectă a acestei probleme, considerăm că includerea pe ordinea de zi a Senatului României a inițiativei legislative privind „utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma — Greco-catolică” s-a făcut în mod unilateral, fără cunoașterea punctului de vedere al Bisericii Ortodoxe Române.

De aceea ne vedem în situația de a considera faptul ca inadmisibil și ineșitabil.

Ne vedem iarăși în situația de a obiecta că, potrivit metodologiei generale de elaborare și tehnică legislativă, proiectul de lege susmenționat nu a fost trimis în avizarea ministerelor funcționale și instituțiilor centrale interesate, respectiv Consiliului Legislativ, Secretariatului de Stat pentru Culte și Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române pentru formularea de observații și că acest proiect de lege nu a primit nici avizul de specialitate al Comisiei juridice a Senatului;

Constatăm totodată că inițiativa legislativă... „privind utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma — Greco-Catolică” încalcă în mod flagrant prevederile art. 3 din Decretul-Lege nr. 126/1990, care a fost confirmat ca fiind constituțional prin Decizia Curții Constituționale nr. 127/1994.

De asemenea, având în vedere dialogul dintre Biserica Catolică și Biserica Ortodoxă, respectiva inițiativă legislativă este contrară Documentului de la Balamand-Liban, semnat în anul 1993 de reprezentanții cei mai autorizați ai Bisericilor Catolică și Ortodoxă, act normativ care reglementează soluționarea problemei locașurilor de cult foste greco-catolice exclusiv pe calea dialogului și condamnă ocuparea bisericilor prin violență.

Față de cele arătate mai sus, ne exprimăm protestul față de împrejurarea că înscrierea pe ordinea de zi a Senatului României a proiectului de lege privind... „utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma — Greco-Catolică” s-a făcut fără consultarea prealabilă a Secretariatului de Stat pentru Culte și a Bisericii Ortodoxe Române pentru a-și exprima punctul de vedere în această problemă. Este motivul pentru care vă adresăm rugămintea ca această inițiativă legislativă să fie scoasă de pe ordinea de zi și să fie remisă Comisiilor de specialitate ale Senatului României pentru avizare, după ce în prealabil acestea vor cunoaște și punctul de vedere al Secretariatului de Stat pentru Culte.

Solicitim totodată remiterea proiectului de lege menționat, Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române pentru ca această inițiativă legislativă să fie cunoscută de organele locale ale Centrelor Eparhiale din Transilvania, direct interesate în problema restituirii lăcașurilor de cult și a caselor parohiale și să-și exprime punctul de vedere.

Suntem incredințați că veți manifesta întreaga solitudine față de doleanțele justificate ale Bisericii Ortodoxe Române în soluționarea justă a acestei probleme.

Primiți, Vă rugăm, Domnule Președinte al Senatului României, asigurarea deosebită noastră considerații.

† **TEOCTIST,**
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

* Scrisoarea P.F. Părinte Patriarh Teoctist, adresată D-lui Petre Roman, Președintele Senatului României.

Comunicat

Protopopii ortodocși români din Județul Mureș, întruniți în ședință extraordinară, azi 13 iunie 1997, sunt conștienți de modul în care una din Camerele Parlamentului României a nesocotit Constituția și mai ales autonomia Bisericii Ortodoxe Române, a celui mai reprezentativ cult pentru covârșitoarea majoritate a cetățenilor țării, votând un articol de Lege, propus și susținut de un senator și preot greco-catolic.

Bisericile nu sunt ale senatorilor, nici ale episcopilor, nici ale preoților, ci sunt ale credincioșilor care le-au ctitorit, le-au reparat, le-au întreținut și s-au rugat în ele. Ei sunt cei care hotărăsc asupra destinului lor.

Iată pentru ce dezavuăm o asemenea Lege ca cea votată recent în Senat.

PROTOPOPI:

Pr. Gheorghe Șincan — Tg. Mureș; Pr. Teodor Beldeanu — Reghin; Pr. Ioan Bolan — Sighișoara; Pr. Iuliu Bacali — Luduș; Pr. Pop Partenie — Târnăveni

LEGEA BOILĂ TREBUIE RESPINSĂ

Legea Boilă aprobată de Senatul României la 12.06.1997 este un act de autoritate, de presiune politică juridică care este în dezacord cu consensul ecumenic internațional dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică (Documentul de la Balamand) și va duce inevitabil la încetarea dialogului dintre Ortodoxie și Catolicism.

Legea urmărește prin metode prozelitiste să atragă credincioșii ortodocși la catolicism, să catolicizeze țara, să deschidă vechi răni, să ne despartă, să ne învrăjbească din rațiuni politice.

Încalcând autonomia și libertatea cultelor, legea este ilegală și anticonstituțională (Art. 29, al. 5).

Prin această lege Statul în loc să ajute cultele încearcă prin acte de autoritate să dispună asupra unor bunuri ce nu-i aparțin. Bisericile sunt ale comunităților parohiale și nu ale Statului.

Legea Boilă este un act politic care va genera conflicte, răsvrățiri cu rezultate imprevizibile de care facem răspunzători pe inițiatori și cei ce au votat.

Socotim legea votată de Senat o tentativă la viața Bisericii Ortodoxe Române și a neamului nostru, fapt pentru care cerem forurilor abilitate: Camerei Deputaților și Președinției să respin-

gă această lege periculoasă și nedorită.

Cerem credincioșilor și preoților ortodocși să folosească toate mijloacele democratice de apărare a drepturilor lor firești și respingere a tentativelor abuzive la existența noastră.

Chemăm întoarcerea la dialog, consultare și cooperare și să evităm vrajba, ura și discordia dintre frați.

Socotind Legea Boilă necumenică, ilegală și anticonstituțională, cerem respingerea ei în forurile abilitate și instaurarea unui climat de pace și bună înțelegere, de care România are azi nevoie mai mult ca oricând.

Să nu recedăm evenimentele de la 1700 când străini de neamul nostru au frânt inima neamului și au făcut răni și suferințe.

Apelul nostru este în asentiimentul tuturor credincioșilor, clericilor și călugărilor din Ardeal hotărâți a-și apăra demnitatea și drepturile, așa cum au făcut-o în repetate rânduri când acestea au fost călcate în picioare, așa cum se încearcă și azi prin Legea Boilă. Atenție guvernării! Atenție Parlamentarilor!

† **ANTONIE,**

Arhiepiscop al Sibiului,
și Mitropolit al Ardealului

Acțiuni ce seamănă vrajbă*

Inalt Prea Sfinția Voastră,

Cu frățească dragoste, Vă aducem la cunoștință că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 27—29 mai 1997, a luat în examinare unele aspecte actuale ale relațiilor Bisericii noastre cu Biserica Catolică Orientală de rit bizantin (greco-catolică).

Având în vedere că în întâlnirile cu reprezentanții Bisericii Catolice Orientale de rit bizantin (greco-catolică), Biserica noastră a făcut apel, în repetate rânduri, ca pentru pregătirea unei atmosfere reale de dialog între cele două Biserici, să renunțe la atacurile din presă la adresa Bisericii Ortodoxe Române și a ierarhilor ei, să înceteze acțiunile în justiție ale unor parohii ortodoxe și să renunțe la a mai iniția acțiuni de ocupare forțată a unor lăcașuri de cult, iar pe plan mai înalt, să se renunțe la introducerea de inițiative legislative având ca scop anularea Decretului-Lege nr. 126/1990;

Ținând seama că față de conținutul acestor acțiuni de către Biserica Catolică Orientală de rit bizantin, în numele Bisericii Ortodoxe Române și cu aprobarea Sfântului Sinod (ședința de lucru din 13—14 februarie 1997), am adresat, la data de 12 martie a.c., un „Apel la reconciliere și unitate” către I.P.S. Mitropolit Lucian Mureșanu de la Blaj și colaboratorii săi, dar care nu a aflat un ecou pozitiv în rândurile acestora;

Constatăm că și după acest apel, Biserica Catolică Orientală de rit bizantin continuă să își intensifice metodele de acțiune în judecată a parohiilor ortodoxe, fie pentru restituirea locașurilor de cult, fie pentru obținerea prin sentință judecătorească a dreptului de slujire-alternativă;

Luând cunoștință din sesizările primite la Patriarhia Română că:

În Arhiepiscopia Clujului 10 parohii sunt aduse în fața instanțelor de judecată care, în patru cazuri au pronunțat sentințe pentru slujire alternativă, celelalte 6 cazuri fiind în curs de judecată;

În Episcopia Oradiei, numai în protopopiatul Beius, 6 parohii se află în judecată, în două dintre cazuri fiind pronunțate hotărâri de către Judecătoria Beius, în favoarea greco-catolicilor;

În Episcopia Maramureșului și Sătmăruului, în municipiile Baia Mare și Satu Mare, se exercită presiuni pentru cedarea unor biserici, cu concursul binevoitor

al tribunalelor, magistraților, a unor persoane publice influente sau a unor parlamentari;

Examinând memoriul I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului cu nr. 1148/23 mai a.c. adresat Sfântului Sinod și Ministerului Justiției și celelalte memorii în care sunt sesizate cazurile parohiilor ortodoxe acționate în justiție din Arhiepiscopia Clujului, Episcopia Oradiei și Episcopia Maramureșului și Sătmăruului, membrii Sfântului Sinod au luat la cunoștință cu mâhnire și cu îngrijorare că aceste acțiuni seamănă vrajbă între credincioși și denotă abuz din partea instituțiilor judecătorești, luările de cuvânt ale ierarhilor din Transilvania confirmând realitățile culturale relate în sesizările primite la Patriarhia Română.

Ca urmare, în baza ampleror discuții care au avut loc, a opiniilor exprimate în și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod a hotărât:

— Se va adresa o scrisoare Corpurilor legiuitoare ale României arătându-se că inițiativa legislativă a senatorului Matei Boilă este nejustificată și că ingerințele Statului sau ale Parlamentului în problemele bisericilor sunt neavenite, creând posibilitatea deschiderii unor conflicte nebănuite.

Biserica Ortodoxă Română își menține propunerea ca o comisie mixtă să rezolve problemele de caz la caz.

— În act cu regret că și în urma apelului de reconciliere al Prea Periclitului Părinte Patriarh Teoctist, greco-catolicii continuă să acționeze în judecată parohiile ortodoxe și să încerce ocuparea de biserici în țară.

— Aprobă ca memoriul Arhiepiscopiei Clujului nr. 1148/1997 și memoriul Protopopiatului Beius nr. 201/1997 să fie trimise Ministerului Justiției pentru cercetarea cazurilor semnificate, în vederea stabilirii și restabilirii dreptății.

Vă rugăm să binevoiti a lua act de această hotărâre a Sfântului Sinod pentru cele de urmare.

Cu frățească întru Hristos îmbrățișare.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD

† **TEOCTIST,**
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

*) Scrisoarea adresată de Patriarhia Română (Cancelaria Sf. Sinod), I.P.S. Mitropolit Antonie

Nu dictat, ci dialog

Legea Boilă, votată de Senatul României în 12.06.1997, prin care se dictează Bisericii Ortodoxe Române să retrocedeze, fără dialog și consultare, locașuri de cult către Biserica Greco-Catolică, Unită cu Roma, lege inițiată de preotul catolic senator Boilă, este o „fărădelege” și un dictat, din mai multe puncte de vedere.

1. Ea este în mod intenționat elaborată acum în vidul legal datorat absenței unei Legi actuale a Cultelor (care este deja în pregătire);

2. Ea este anticonstituțională, pentru că încalcă autonomia, libertatea și egalitatea cultelor, favorizând, sub pretextul dreptății, un cult anume, în dauna libertății de conștiință a altuia;

3. Ea este anticonstituțională și pentru că este un act de învrăjbiere a două culte, în loc să le împace (vezi art. 29 din Constituția României);

4. Prin legea Boilă, statul, în loc să ajute mai mult Bisericele, încearcă să dispună în mod autoritar și abuziv de bunuri care nu-i aparțin lui, (locașurile de cult), ci credincioșilor stăpâni și pe opțiunile lor religioase;

5. Prin legea Boilă, se oferă un suport legal prozelitismului catolic printre ortodocșii români, fiindcă, în realitate, nu se caută atât dobândirea de locașuri de cult cât atragerea la catolicism a credincioșilor ortodocși care frecventează aceste locașuri în virtutea obișnuinței lor liturgice;

6. Legea Boilă este un act periculos de politică confesională și de confesionalizare a politicii Statului, din diverse rațiuni politice interne și externe; ea nu repară o nedreptate și nu stinge un conflict, ci le adâncește pe plan psihologic și religios de grup confesional, într-un context social deja plin de nemulțumiri. Astfel de acte n-au dat rezultate pozitive niciunde și niciodată.

7. Legea Boilă este un act autoritar și de presiune juridico-politică în dezacord cu principiile dialogului și acordului ecumenic internațional dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică (documentul de la Balamand). În acest sens, ea împiedică, nu favorizează, dialogul dintre Ortodoxie și Catolicism;

8. Legea Boilă este o tentativă și o demonstrație abilă a Bisericii Unite cu Roma de-a lovi, pe cale politico-juridică, în Biserica Ortodoxă, pe care n-a încetat să o denigreze pretutindeni, pentru că se contează pe faptul că aceasta nu are acum pe nimeni să o apere nici în țară, nici în străinătate. Starea de spirit de la baza legii Boilă nu este atât dreaptă, cât răzburarea și resentimentul pe care, de fapt, nu se poate zidi pacea între culte;

Din aceste motive, expuse mai sus, legea Boilă trebuie respinsă; ea nu este, de fapt, nici în favoarea catolicilor care doresc dialogul, cooperarea și comuniunea dintre Ortodoxie și Catolicism. Ea va fi o victorie doar aparentă pentru catolici, deoarece naște o vrajbă permanentă între aceștia și ortodocși. Niciodată dictatul nu poate înlocui dialogul oricât de anevoios ar fi acesta, iar constrângerea în materie de relații între culte nu poate înlocui consultarea și cooperarea.

† **DANIEL,**

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DECLARAȚIE DE PRESĂ

Mă deranjează mai puțin faptul că într-o seamă de localități rurale majoritatea ortodoxă ar urma să-i retrocedeze minorității greco-catolice cea de a doua biserică, cât faptul că retrocedarea se vrea obținută nu prin bună înțelegere, ci prin constrângere. De ani de zile, greco-catolicii refuză cu obstinație dialogul și negocierile, preferând promovarea unor mijloace coercitive instrumentate fie prin administrație, fie prin justiție, fie prin parlament. Nu cred că Biserica Ortodoxă Română va mai permite cuiva să-i bată din picior.

E motivul pentru care decizia Senatului de a provoca ingerința ale statului în drept în relațiile interconfesionale se cere întâmpinată de majoritatea ortodoxă (87% din populația țării) nu numai cu proteste, ci și cu îngrijorare: dacă până astăzi relațiile dintre ortodocși și greco-catolicii din mediul rural au cunoscut o relativă acalmie sau stări tensionate izolate și temporare, de acum înainte ne putem aștepta la stări conflictuale generalizate, de ale căror imprevizibile urmări se fac răspunzători atât inițiatorii legii, cât și cei ce au votat-o.

De altfel, legea e profund neconstituțională; nu-i văd șansa de promovare în Camera Deputaților, și cu atât mai puțin pe aceea de promulgare, știut fiind că poziția președintelui României se află la polul opus.

Din punct de vedere politic, cred că senatorii care au votat împotriva proiectului își cunosc mai bine interesele. Cât despre cei ce au votat în favoarea lui, mă întreb dacă la sfârșitul zilei nu-i va fi jenat constatarea că exact la orele când Casa Albă ne oprea năzuințele de integrare în NATO, excelențele lor reiterau proverbul cu țara care arde...

Dumnezeu să aibă milă de poporul român!

† **BARTOLOMEU ANANIA**
Arhiepiscopul Clujului

COMUNICAT

din partea Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului

Față de promovarea în Senatul României și votarea legii cu privire la retrocedarea unor locașuri de cult ortodoxe către cultul greco-catolic declarăm următoarele:

Soarta bisericilor ortodoxe din Maramureș și Sătmăr nu se dăde a București și nici de către un grup de senatori, ci de creștinii care sunt proprietarii acestor locașuri m-ștenite de la înălțai și nicicum chirașii acestora. Aceste biserici ei le-au salvat de la degradare, le-au reparat și întreținut și ca atare constituie o moștenire sfântă a majorității credincioșilor.

Declarăm legea votată de Senatul României cu privire la cedarea unor locașuri de cult greco-catolicilor, ca fiind nulă și neavenită întrucât este o imixtiune în problemele interne ale Bisericii, încalcând astfel principiul autonomiei Bisericii Ortodoxe Române consfințit prin art. 29, alin. 5 din Constituția României care precizează: „Culte

sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia”.

O astfel de lege provoacă mari tensiuni și dezbinări în rândul românilor din Transilvania, ce pot avea consecințe imprevizibile cu deznodăminte tragice.

Oare se vrea neapărat din partea actualei suprastructuri politice a se face din A-deal un Belfast sau o altă Iugoslavie?

Prin urmare, dând glas preoților și celor peste șase sute de mii de credincioși ortodocși din eparhia noastră declarăm hotărârea Senatului din 12 iunie 1997 abuzivă, provocatoare și inacceptabilă având în vedere dreptul sacru al majorității credincioșilor ortodocși de a decide asupra propriului lor patrimoniu.

„VOX POPULI, VOX DEI”!

† **JUSTINIAN**

Episcopul Maramureșului și Sătmăruului
† JUSTIN SIGHETEANU
Arhiereu vicar

Abuz din partea unor instituții judecătorești*

DOMNUL MINISTRU,

Avem onoare a vă aduce la cunoștință că la solicitarea unor eparhii din Transilvania, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române intrunit în ședință de lucru la 27—29 mai 1997, a luat în examinare unele aspecte actuale ale relațiilor Bisericii noastre cu Biserica Catolică Orientală de rit bizantin (greco-catolică).

În întâlnirile noastre cu reprezentanții Bisericii Catolice Orientale de rit bizantin, am făcut apel la aceștia ca pentru pregătirea unei atmosfere reale de dialog între cele două Biserici să renunțe la atacurile din presă la adresa Bisericii Ortodoxe Române și a ierarhilor ei, să înceteze acțiunile în justiție ale unor parohii ortodoxe române și să renunțe a mai iniția acțiuni de ocupare forțată a unor locașuri de cult, iar pe plan mai înalt, să renunțe la introducerea de inițiative legislative, având ca scop anularea Decretului-Lege nr. 126/1990.

Față de continuarea acestor acțiuni de către Biserica Catolică Orientală de rit bizantin, în numele Bisericii Ortodoxe Române și al Sfântului Sinod, am adresat personal un „Apel la reconciliere și unitate” către I.P.S. Mitropolit Lucian Mureșan de la Blaj și către colaboratorii săi, la 12 martie 1997, dar care n-a aflat ecou pozitiv în rândurile acestora.

Din sesizările și memoriile primite la Patriarhia Română, Sfântul Sinod a luat cunoștință că Biserica Catolică Orientală își continuă și chiar și-a intensificat metodele de acțiune în judecată a parohiilor ortodoxe, fie pentru restituirea locașurilor de cult foste greco-catolice, fie pentru obținerea prin sentință judecătorească a dreptului de slujire alternativă.

Astfel, în Arhiepiscopia Clujului, 10 parohii se află aduse în fața instanțelor judecătorești, care, în patru cazuri au pronunțat deja sentințe pentru slujire alternativă, iar celelalte 6 cazuri se află încă în curs de judecată.

În Episcopia Oradiei numai în protopopiatul Beiuș, 6 parohii se află de asemenea în judecată în două dintre cazurile fiind deja pronunțate hotărârile de către Judecătoria Beiuș, în favoarea catolicilor orientali de rit bizantin. În Baia Mare și în Satu Mare se exercită presiuni pentru cedarea unor biserici, cu concursul binevoitor al tribunalelor, magistraților, a unor persoane publice locale influente sau a unor parlamentari.

Sfântul Sinod luând cunoștință cu mâhnire de aceste acțiuni care seamănă vrajă între credincioși și denotă abuz din partea unor instituții judecătorești;

Examinând memoriul adresat de către Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, Sfântului Sinod și Ministerului Justiției, privind cazurile din acea eparhie relateate în adresa nr. 1148 din 23 mai 1997;

Noi personal și Sfântul Sinod fiind încredințați de realitățile relateate în sesizările primite, care au fost confirmate și de către ierarhii din Transilvania, care au participat la ședința sinodală, Vă adresăm rugămintea de a dispune cercetarea cazurilor semnalate și măsurile convenite în lumina prevederilor Decretului-Lege nr. 126/1990, care prevede soluționarea lor pe calea dialogului dintre Biserici, de către comisiile locale, ținându-se seama de voința majorității credincioșilor.

Anexăm în acest scop adresa nr. 1148/1997 a Arhiepiscopiei Clujului, în original și Memoriul Protopopiatului Beiuș, nr. 201 din 14 mai 1997.

Cu încredințarea că veți veni în întâmpinarea solicitării noastre pentru stabilirea și restabilirea dreptății, rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu să Vă binecuvinteze strădaniile în slujba adevărului pe care să se temeluiască pacea și înțelegerea necesare propășirii fiilor țării noastre.

† TEOCTIST,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

* Scrisoarea P.F. Patriarh Teoctist adresată D-lui Valeriu Stoica, Ministrul Justiției.

Dialogul — singura cale de soluționare a diferendelor*

Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei a luat act cu surprindere de adoptarea de către Senat a legii de cedare a unor biserici, din mediul rural, greco-catolicilor și aceasta la scurtă vreme după primirea de către președintele țării a reprezentanților cultelor, unde s-a vorbit de dialog și reconciliere.

Dialogul, din păcate, nu s-a purtat niciodată, pentru că acțiunile în judecată și acuzele aduse prin presă sau cărți voluminoase nu înseamnă nici pe departe dialog.

Totuși un dialog s-a purtat, la nivelul mai înalt al Ortodoxiei și Catolicismului, în cadrul Comisiilor, care de mai mulți ani au avut întruniri, când la unii acasă, când la alții.

În problema unității noastre s-au adoptat unele decizii, ca cele de la Balamand, socotite de bun augur pentru continuarea dialogului și progresul către unitatea creștină mult dorită.

Din păcate, aceste decizii au fost dezavuate unilateral de către greco-catolici, care au continuat să agreeze calea impuneri cu forța a unor pretenții patrimoniale.

Antrenarea factorilor politici în adoptarea unor măsuri legislative, referitoare la relațiile dintre culte nu poate însemna altceva decât degradarea acestor relații. Inevitabil apare suspiciunea și neîncrederea în imparțialitatea factorului politic.

Dacă regimul totalitar a încălcat flagrant drepturile și libertățile tuturor cultelor, nu credem că este consult ca politicul să se mai amestece în probleme, care ar fi de dorit să le rezolve, prin dialog, cultele între ele.

Că dialogul presupune răbdare, iertare și înțelegere, este adevărat, numai că fără acestea orice rezultat pozitiv este de neconceput.

* Luare de poziție a Episcopiei Ortodoxe Române Oradea.

CĂTRE, PATRIARHIA ROMÂNĂ, PREȘEDINȚIA ROMÂNIEI, SECRETARIATUL DE STAT PENTRU CULTE

Cu multă îngrășire, preoțimea, credincioșii și monahii Protopopiatului Ortodox Român SATU MARE, au primit vestea celor întâmplate în **Senatul României** în ziua de 12.06.1997 tocmai din partea celor care au fost votați de majoritatea fiilor Bisericii Ortodoxe Române și anume: retrocedarea unor lăcașe de cult din mediul rural Bisericii Române Unite cu Roma — Greco-Catolice.

Dintru început protestăm cu toată fermitatea împotriva acestui act ce contravine Constituției României, care consfințește autonomia Bisericii față de Stat. Oare cei care au votat acest proiect de lege nu s-au gândit la urmările care pot fi dezastruoase pentru întreaga țară?

Credincioșii ortodocși nu sunt chirași ci proprietari ai locașurilor de cult pe care nu le-au părăsit nici în timpul dictaturii comuniste ci le-au întreținut cu mari jertfe. Ne întrebăm ce trebuie retrocedat și cui, din moment ce în 1948 imensa majoritate a credincioșilor din părțile noastre au rămas în bisericile moșilor și strămoșilor lor. Bisericile nu au fost imobile părăsite, în ele s-a slujit fără întrerupere. Cine dorește atunci să-i scoată pe acești credincioși din propriile lăcașe de cult? Sunt localități în care credincioșii ortodocși nu încap în bisericile parohiale. Ei ne întreabă ce va fi cu ei. Vor fi scoși pe străzi? Parlamentarii, care nădăjdium cunoșc istoria românilor din Transilvania, oare uită că după 1700 ortodocșilor li s-au luat cu forța bisericile și mănăstirile, iar celor care s-au opus li s-au dărâmat?

Regretăm mult lipsa de susținere de către parlamentarii sămăreni a cauzei Bisericii Ortodoxe, parlamentari aleși de marea majoritate a credincioșilor ortodocși, care și-au pus mari speranțe în domniile lor.

Cu multă amărăciune constatăm că cei pe care i-am votat, odată instalați în fotolii de primari, președinți de Consiliu Județean, consilieri comunali și alte structuri ale puterii locale au pornit o luptă furi-bundă împotriva Bisericii Ortodoxe Române.

Țara trece prin mari greutăți și de aceea, dorim ca cei ce ne conduc să nu emită legi care pot stârni conflicte confessionale.

Ne rugăm ca Dumnezeu să lumineze cugetele aleșilor noștri întru adoptarea unor legi care să evite neînțelegerile dintre cele două culte.

Prot. ALEXANDRU TINCU
Protopopiatul Ort. Român Satu Mare

Nu vă încredeți în cei puternici

Peste noi, creștinii ortodocși din Transilvania, s-a trecut de multe ori cu tăvălugul. În fața forței argumentelor izvorâte din suflurile creștinilor, convinși că-și apără credința lăsată de Mântuitorul Hristos și spiritualitatea lor autentică, au fost ignorate. Interesele politice și economice erau prea mari încât să mai fie băgați în seamă niște valahi „schismatici” și „inculți”. Așa s-a ajuns ca la 1700 Biserica Ortodoxă din Transilvania să fie decapitată, prin masinațiile Curții din Viena, să rămână 60 de ani fără episcop, să-i fie luate lăcașurile de închinare, și atunci când rezistența mărturisitorilor a fost prea mare generalul Bukow s-a folosit de tunuri. Mai apoi a venit ciuma comunistă. Dacă Biserica Greco-Catolică a fost suprimată, Biserica Ortodoxă a fost umilită, batjocorită și s-a încercat compromiterea ei. Și cu toată situația critică în care se găsea a păstrat în suflurile oamenilor flacăra credinței pălpând.

A venit descătușarea. După '89 măcar un lucru s-a câștigat cu siguranță: libertatea. În 1996 am votat schimbarea. Și am crezut că nimeni, niciodată, nu se va amesteca brutal în viața Bisericii. Ne-am înșelat însă. Cu toate că în Constituția României, art. 29, alin. 5, scrie că bisericile „sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia”, am asistat joi, 12 iunie 1997, la o imixtiune grosolană a Senatului României în viața Bisericii. Domnii senatori s-au apucat să împartă bisericile comunităților românești din Transilvania. Cu ce drept domnii senatori? Bisericile acestea nu sunt ale dumnezevoastră, nici ale episcopilor, nici ale preoților, ci sunt ale creștinilor care le-au ctitorit, le-au reparat, le-au întreținut și s-au rugat în ele. Oare chiar nu realizați ce urmări poate avea acest act ireponsabil acum când avem nevoie de liniște și

de pace pentru a ne putea integra și noi în comunitatea Europei civilizate?

Ne-am adresat tuturor forurilor conducătoare, președinților celor două camere, am crezut că suntem înțeleși și totuși ne vine să credem că se adevăresc cuvintele proorocului David care spune: „Nu vă încredeți în cei puternici, în fiul oamenilor, în care nu este izbăvire” (Psalmul 145, 3). Politică își are perfidia ei, dar și din punct de vedere politic e o mare gafă să te pui împotriva marii majorități a românilor, care sunt ortodocși. Dacă și dintre zisii „ortodocși” unii sunt de acord cu legea propusă în Senat, cu siguranță, ori n-au legătură cu viața religioasă, ori sunt de orientare ateistă sau francmasonică.

Am rămas stupefiați de riposta dură pe care a primit-o Domnul Ministru Secretar de Stat Gheorghe Anghelescu, singurul care cunoștea bine situația de pe teren, sau senatorul Dobrescu, istoric de profesie. Am avut impresia că în mod cinic senatorii se târguesc cu cea mai scumpă moștenire a românilor: credința lor.

În orice caz, înainte de a fi promulgată de Domnul Președinte al României, legea mai trebuie să treacă prin Camera Deputaților. Și știm sigur că Domnia Sa nu-i de acord cu o asemenea lege. Mai au timp până atunci și cei cărora le-a lipsit discernământul să mai mediteze. Poporul dreptcredincios își pune nădejdea în Dumnezeu, și chiar dacă pe pământ se va finaliza o lege strâmbă, lucru ce sperăm să nu se întâmple, ea nu va fi sancționată în cer. Și, după cuvântul Scripturii, întâi trebuie să ascultăm de Dumnezeu și apoi de oameni. (F.Ap. 4, 19). Ca atare o asemenea lege noi nu o vom recunoaște niciodată.

† ANDREI,
Episcopul Alba Iuliei

Scrisoare adresată d-lui Ion Diaconescu

PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR, BUCUREȘTI

Episcopul, preoții și credincioșii ortodocși români din Episcopia Caransebeșului (județul Caraș-Severin), au aflat cu mâhnire că **Senatul României** a votat **PROIECTUL-LEGE** — inițiat de către dl. senator Boilă și aprobat **AMENDAMENTUL** propus de către dl. senator Corneliu Turianu, în furtunoasă ședință din data de 12.06.1997, privind retrocedarea, în localitățile rurale a unor biserici foste greco-catolice. Considerând această acțiune drept o imixtiune în viața Bisericii neamului, lezându-i autonomia, așa cum este ea prevăzută și garantată în Art. 29, alin. 5, din Constituția României, unde se spune: „Culte religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia...” protestăm împotriva neconstituționalității acestei hotărâri. S-a profitat — prin abuz legislativ — de absența unei Legi a Cultelor actualizată, care să precizeze sfera autonomiei și domeniul de acțiune al Statului. Sperăm să avem cât mai curând această Lege, pentru a se evita abuzuri și mai grave, provocatoare de convulsii.

Lăsând la o parte încălcarea autonomiei Bisericii și acceptând pretinsa „reparație istorică”, nu putem să nu fim îngrijorați de faptul că se dispune, la nivelul cel mai înalt, de bunurile Bisericii majoritare, fără ca ea să fie consultată. Se încearcă, astfel, un „act reparator” prin-o ală ingerință politică, ale cărei efecte nu pot fi bătute de către „teoreticienii” legilor.

În ce ne privește, nutrim sentimente sincere față de frații noștri catolici de rit bizantin, însă nu putem fi de acord cu această hotărâre, deoarece fenomenul religios românesc a cunoscut în ultimii 50 de ani o evoluție, o schimbare profundă, exprimată, cu obiectivitate, și de Recensământul din 1992 (228 377 credincioși uniți — 1%), realitate de care trebuie să se țină seama.

Silnicia la care au fost supuse comunitățile ortodoxe românești din Transilvania în sec. XVIII, în **plin proces „uniat”**, și cele aproximativ 150 de mănăstiri și schituri ortodoxe, distruse abuziv de către generalul Adolf von Bukow, constituie un **bun spiritual și material irecuperabil**, de care Biserica Română Unită cu Roma n-a fost străină.

A dispune, prin lege, retrocedarea unor biserici, în condițiile în care ele aparțin — de fapt și de drept — comunității credin-

ciilor, iar nu episcopilor și preoților, și cu atât mai puțin Parlamentului, înseamnă și un imens risc politic, cu imprevizibile consecințe în viața social-religioasă a țării.

La nivelul Episcopiei noastre, pentru rezolvarea concordială a unor astfel de realități, au fost retrocedate, în mediul rural, mai multe biserici unor comunități greco-catolice, deși erau constituite dintr-un număr foarte mic de credincioși (la Vermeș, Surduc, Scăiuș, Tivanul Mic etc., și în mediul urban: Bocea și Oravița). Sunt și cazuri, cum ar fi în Tivanul Mare, unde ambele biserici au fost construite de ortodocși (1770), iar comunitatea — trecută forțat la uniație — a revenit la Ortodoxie, în anul 1925, fără constrângeri totalitare. Ne întrebăm: cum se va putea aplica aici „legea d-lui senator Boilă”, care dorește să facă dreptate religioasă?

Acolo unde au existat stări conflictuale confessionale, s-au rezolvat prin aplicarea Decretului-Lege Nr. 126/1990, dar a „reglementa” o astfel de situație printr-o tentativă legislativă anticonstituțională înseamnă a declara — o stare tensională, în totală discordanță cu înțelepciunea neamului românesc și a Bisericii noastre naționale.

Oricât de democrați s-ar considera unii domni parlamentari — din păcate străini de viața și structurile autentice ale Bisericii neamului — noi avem datoria de a ne apăra Biserica, în conformitate cu îndemnul întemeietorului ei: „Păstorul cel bun își pune sufletul pentru oile Sale” (Ioan, 10, 11).

Am apreciat în mod deosebit declarația Președintelui României, Domnului Emil Constantinescu, la întrunirea sa din 2 mai a.c., cu șefii de Culte din țară, când a spus, între altele: „tot ceea ce s-a făcut vreme de șapte ani, tot ceea ce am încercat să accelerăm de șase luni, relațiile dintre Biserică și Stat sunt astăzi, global, mai bune decât au fost vreodată”, afirmație care garantează o deschidere spre dialog între noi și frații greco-catolici, diametral opusă „Proiectului-Lege” în cauză și consecințelor nedorite care derivă din aplicarea lui.

Împărtășind cu larghețe principiile unei democrații autentice, nu putem înțelege și nici califica atitudinea publică regretabilă a domnului senator Emil Tocaci, care amenință cu demiterea pe

(Continuare în pag. a 6-a)

† Dr. LAURENȚIU
Episcopul Caransebeșului

Scrisoare de protest

Profesorii Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu își exprimă protestul și întreaga lor indignare față de modul arbitrar în care s-a pus în discuție în Senat, problema retrocedării unor biserici, azi ortodoxe, pușinilor credincioși uniți din anumite parohii din Transilvania și Banat.

Discuțiile din Senat au dovedit întregii țări că actualii parlamentari nu cunosc problemele bisericesti din Transilvania, motiv care ne face să ne întrebăm dacă nu cumva actualul Partid Național Tărănesc Creștin și Democrat urmărește să continue politica fostului Partid Național Tărănesc din perioada interbelică, de sprijinire fătășă a Bisericii Unite și de aspirare a Bisericii Ortodoxe strămoșești!?

După 1989, Biserica Ortodoxă a fost mereu acuzată de cercurile bisericesti greco-catolice, și chiar de anumiți politicieni că ar fi colaborat cu regimul comunist din țara noastră și că ar fi ocupat în mod abuziv lăcașurile de cult greco-catolice din Transilvania, în urma desființării acelei Biserici la 1 decembrie 1948. Cei care fac asemenea afirmații nu știu însă că în închisorile comuniste au fost aruncați peste 1 000 de preoți ortodocși, câțiva au fost împușcați pentru că au sprijinit pe partizanii din munți, iar un fost mitropolit al Bucovinei a fost condamnat la moarte în contumacie și silit să trăiască departe de țară timp de două decenii. Cei aproximativ 8 000 de preoți activi ai Bisericii noastre, ca și studenții teologi și elevii seminariști sau pușinii călugări și călugărițe care au mai rămas în mănăstirile noastre, mai ales după aplicarea Decretului 410/1959 privitor la mănăstiri, au fost în permanență supravegheați de către autoritățile de stat.

Revenind la problema bisericilor foste „unite” de până în 1948, trebuie să spunem actualilor politicieni că multe din acestea au fost inițial ortodoxe, cum au fost mănăstirile Prislop, Nicula și Bixad, sau biserica Sf. Nicolae din Făgăraș și biserica din Ocna Sibiului, ambele ctitorii ale domnitorului martir Constantin Brâncoveanu și alte aproximativ 500 de biserici din mediul rural, toate atribuite în mod abuziv uniților de către generalul Adolf von Bukow, cel care a distrus peste 150 de mănăstiri și schituri ortodoxe și care este considerat adevăratul întemeietor al Bisericii Unite.

Nu înțelegem de ce trebuie să se revină la vremurile lui Bukow și ale împărătesei Maria Tereza, când bisericile noastre au fost transferate uniților prin forță și prin măsuri abuzive ale autorităților de stat!!! În 1948, lucrurile s-au prezentat altfel. Recunoaștem ingerința autorităților de stat în „revenirea” din 1948, dar din moment ce întreaga comunitate a devenit ortodoxă, implicit și lăcașul de cult a devenit ortodox. Ca atare, în cei aproape 50 de ani care au trecut de atunci, ortodocșii au fost cei care au conservat patrimoniul cultural-artistic al fostei Biserici Unite, ortodocșii au întreținut, refăcut sau pictat lăcașurile de cult foste unite, apoi mii de tineri proveniți din familii unite au învățat în școli teologice ortodoxe, activând azi ca preoți ortodocși în diferite parohii din Transilvania și Banat. Este ilustrativ faptul că din acest număr mare de absolvenți, doar aproximativ 10 au devenit preoți uniți după 1989.

Dorim să reamintim tuturor că în 1948 Biserica Unită din Transilvania număra aproximativ 1 200 000 de credincioși, câtă vreme după recensământul din 1992 ea mai numără abia 228 000 de credincioși, reprezentând un procent de 1% din populația țării. În această situație, nu înțelegem de ce trebuie să fie restituite uniților bisericile ctitorite de înaintașii credincioșilor noștri care astăzi sunt ortodocși, și care au fost întreținute și înfrumusețate de ei timp de o jumătate de veac. Nu înțelegem de ce problemele bisericesti sunt tratate azi de autoritățile de stat, poate într-o manieră mai abuzivă decât și-au permis să o facă generalul Bukow în 1761—1762, iar în vremurile mai apropiate de noi, fostul regim comunist. Ne întrebăm de ce nu se respectă înțelegerea survenită în 1990 între reprezentanții celor două Biserici, ca problema lăcașurilor de cult să fie rezolvată pe cale amiabilă și prin dialog de către fiecare comunitate parohială ortodoxă sau unită, acolo unde este cazul. În sfârșit, nu înțelegem de ce se încearcă rezolvarea problemelor noastre bisericesti de către oameni politici care nu cunosc aceste probleme și chiar de către adepți ai altor culte (catolic, calvin sau unitarian), membri ai Senatului.

O asemenea măsură abuzivă luată de Parlamentul țării n-ar face altceva decât să sporească tensiunea și neînțelegerile din fostele parohii mixte, ar duce la înmulțirea proceselor dureroase pe care Biserica Unită cu Roma le întentează mereu parohiilor ortodoxe. O asemenea măsură devine automat un afront la adresa clerului și mai ales a credincioșilor Bisericii Ortodoxe, care, după cum se știe, reprezintă majoritatea covârșitoare a popoului român (87% din populație). Noi avem nevoie de pace confesională, de bună înțelegere și nu de lupte între frați patronate de anumiți parlamentari în necunoștință de cauză.

Acceptând acest fapt, noi nu vrem să ignorăm drepturile firești ale minorității confessionale greco-catolice din țara noastră, problemă care este înscrisă pe agenda „Dialogului dintre Biserica Ortodoxă și cea Romano-Catolică”, aflat în plină desfășurare. De altfel, în cadrul acestui Dialog s-au și înregistrat progrese remarcabile care vor duce mai ușor la soluționarea problemelor aflate în litigiu, decât prin măsuri legislative luate în mod unilateral.

Ne exprimăm speranța că factorii de decizie ai țării nu vor îngădui aplicarea unei asemenea legi.

Sibiu, 13 iunie 1997

PROFESORII FACULTĂȚII DE TEOLOGIE
„ANDREI ȘAGUNA” DIN SIBIU

Conștiința morală

1. PREGĂTIREA APERCEPTIVĂ

Auzim adesea spunându-se despre unul sau despre altul care este punctual și își îndeplinește toate datoritiile ce-i revin, că este conștiințios și, ca urmare, satisfăcut în urma faptelor sau activității depuse. La fel auzim spunându-se despre cineva, care apucând pe un drum greșit, comițând fapte pe care apoi le regretă, că are procese de conștiință... Citim și în foarte multe opere de mare valoare literară despre unele personaje care, comițând fapte condamnabile, sunt muștrate sau judecate foarte aspru și nepărtinitor de însuși cugetul lor...

2. ANUNȚAREA TEMEI

Acest judecător care îți aduce muștrarea în urma faptelor rele, dar și satisfacția în urma faptelor bune este conștiința morală, la care ne vom referi în cele ce urmează.

3. TRATAREA

În general vorbind, conștiința morală reprezintă capacitatea sufletului de a face deosebire între bine și rău. Această capacitate a sufletului apare însă ca un judecător, care sancționează faptele rele săvârșite, sau dă satisfacție pentru cele bune. Despre acest judecător aparținător sufletului, unii au spus că reprezintă chiar un „instinct divin”, sau „glasul lui Dumnezeu” în sufletul omului. Adevărul este că conștiința morală este numai o aptitudine, sau o capacitate ce face parte din chipul lui Dumnezeu în sufletul omului. Sfânta Scriptură o numește „nimă” (ca parte spirituală a ființei umane), sau „cuget”, fiindcă rațiunea sau mintea curată poate fi lumina sufletului spre a deosebi binele de rău. Mântuitorul îi spune foarte sugestiv „luminătorul” vieții: „Luminătorul trupului este ochiul. Deci de va fi ochiul tău curat tot trupul tău va fi luminat...” (Matei 6, 22—23). Aparținând sufletului omenesc, acest judecător nu prezintă numai o formă statică și inflexibilă, ci poartă în sine și o putere de schimbare și de modelare. Poate fi dezvoltată, sau poate fi înăbușită; poate fi influențată de concepția la care ajunge cineva, de experiența dobândită, de contactele stabilite cu mediul înconjurător, cu lumea, cu viața, și nu în ultimul rând de credința religioasă a cuiva. Pentru a înțelege mai bine aceasta, să ne referim prin analogie la limbaj. Orice om normal posedă de la naștere capacitatea de a vorbi, dar conținutul limbajului sau al vorbirii îl dobândește, putându-l amplifica, deprinzând vorbirea mai multor limbi, sau chiar poate uita pe celea pe care nu le mai vorbește. S-au chiar găsit copii crescuți de animale sălbătice, care neavând posibilitatea de a învăța o limbă oarecare, imitau pur și simplu „limbajul” acelor animale. Când însă au fost luați de oameni, ei au putut ușor învăța limba, sau vorbele lor. La fel se poate spune și despre simțul estetic prin care deosebim frumosul de urât, sau despre simțul muzical, sau chiar a formării procesului de gândire, prin care ne orientăm în viață spre a determina realitatea. Rezultat de aici că tot astfel și conștiința morală are în sine, pe de o parte aptitudinea înăscută, ca o capacitate a deosebirii binelui de rău, iar pe de altă parte, posedă și conținutul dobândit în decursul vieții. Acesta este elementul variabil, schimbător, dinamic și creator al conștiinței morale.

Am văzut că, aparținând sufletului încă de la creație, conștiința morală face parte din chipul lui Dumnezeu în om. Desigur, înainte de căderea în păcat ea se manifesta ca satisfacție, sau mulțumire. Abia păcatul îi determină calitatea de judecător al vinei (vinovăției păcatului) și apare funcția ei muștrătoare. În situațiile de revenire de la rău, sau de schimbare în bine, ea își schimbă și funcția, din muștrătoare în satisfăcătoare, sau mulțumitoare. De pildă, conștiința morală îl muștră pe Cain în urma faptei săvârșite. La fel pe Iuda și pe Petru. Iuda cade victimă vinovăției sale. Petru însă muștrat pentru fapta lui, se ridică, și lacrimile de regret devin mângâietoare sufletului... Fiul risipitor și Zacheu sunt muștrați de vinovăția faptelor rele săvârșite. Dar aceeași conștiință morală, același judecător le aduce și satisfacția, sau mulțumirea în urma căinței și a îndreptării.

Ne întrebăm: cum se află conștiința morală după căderea omului în păcat?

Datorită faptului că firea este căzută, iar chipul lui Dumnezeu în om este alterat de păcat (mintea este întunecată, voința este slăbită, iar simțirea este pervertită), această tulburare se repercutază și asupra conștiinței morale. Ea nu mai este luminătorul care să indice cu adevărat drumul alegerii dintre bine și rău, încât asistăm la confuzia dintre bine și rău... Aceasta nu înseamnă însă că, conștiința morală s-a stins, sau că s-a născut. Ea apare cu muștrările ei de multe ori neiertătoare. Cazul lui Cain este un exemplu concludent în acest sens... Grecii și romanii și-o chiar înfățișau simbolic prin chipul unor femei (numite Furii sau Ermi) care având în părul despletit șerpi, urmăreau cu faclii aprinse pe criminali.

Pentru a indica însă omului căzut în păcat adevărata orientare, Dumnezeu îi descoperă Legea Sa. Având Legea, conștiința morală cunoaște calea și nu se mai înșală în căutarea ei. Conștiința morală devine astfel, intermediar între lege și faptă. Adică, ea va judeca faptele referindu-le la norma exactă a binelui, care este Legea lui Dumnezeu, expresie a voinței divine.

Funcționalitatea conștiinței morale ca intermediar între faptă și lege are o orientare precisă. Putem astfel spune că în această situație ea poate fi antecedentă, ca sfătuitoare înaintea săvârșirii faptei; concomitentă, ca martor în timpul săvârșirii faptei; și consecventă, ca judecător după săvârșirea faptei, aducând muștrarea sau satisfacția.

Tot în acest context putem determina și felurile conștiinței morale. Astfel, dacă va fi conformă cu legea, arătând drumul drept, va fi o conștiință dreaptă. Dacă nu este conformă cu legea, spunem că este rătăcită. Psalmistul ne oferă un grăitor model al conștiinței drepte, spunând: „Fericit bărbatul, care... pe calea păcătoșilor n-a umblat și în adunarea hulitorilor n-a zăcut, ci legea Domnului e dorirea lui și la legea Lui cugetă ziua și noaptea. Acela în toate câte face are spor și e ca un pom sădit pe malul unor ape care-și dă rodul la vreme și ale cărui frunze nu se veștează...” (Psalmul 1, 1—3). Dacă reacționează cu promptitudine, ca fiul cel pierdut, Zacheu, sau tâlharul mântuit de pe Golgota, este o conștiință trează. Sunt însă și conștiințe adormite, ca cea a fecioarelor nebune din Sfânta Evanghelie... Conștiința adormită duce spre laxism, sau chiar la pierderea simțului moral, adică la patologia sau boală, ca incapacitate a deosebirii binelui de rău... Astfel, dacă despre cei cu conștiința trează se spune că sunt conștiințioși, despre cei cu conștiința adormită se spune că „nu au conștiință” (sunt inconștienți sub aspectul îndeplinirii datoritiilor ce le revin). De notat este și

conștiința sigură, hotărâtă, lipsită de ezitări, ca cea a fecioarelor înțelepte care așteptau mirele și având siguranța că nu se înșală în așteptările lor, erau hotărâte să nu piardă această ocazie... Există însă și conștiințe șovăielnice, nesigure, nestabile, cum a fost de pildă cea a Sfântului Apostol Petru aflat pe valurile mării înfuriate, când nu a avut certitudinea sau siguranța că Cel care îl cheamă este tocmai Salvatorul său... Există apoi și conștiințe scrupuloase, care aduc prea ușor muștrarea și apăsarea vinei, acordând prea mare importanță lucrurilor neînsemnate. În sfârșit, se poate vorbi și de o conștiință fariseică, nesincera, falsă, caracteristică fariseilor din timpul Mântuitorului. Ei aduc la Iisus o femeie prinsă în desfrâu, cerând condamnarea ei. Când Domnul cere ca cel fără de păcat să arunce primul cu piatră în ea, „muștrați de cuget” (conștiință) (Ioan 8, 9), părăsesc acel loc... Ei se conformau numai la litera legii, înghițându-i duhul și erau oricând gata să condanne cu legea în mână numai pe alții, chiar dacă și ei se făceau vinovați exact de aceleași fapte, sau păcate...

Ne întrebăm acum mai departe: care este legea care reprezintă binele sau voia lui Dumnezeu și la care trebuie să ne raportăm faptele noastre prin intermediul conștiinței morale?

Desigur, Legea dată de Dumnezeu este Decalogul, sau cele zece porunci. Fiind dat de Dumnezeu, Decalogul are valabilitate universală și veșnică. Mântuitorul însuși a spus că nu a „venit să strice legea, ci să o împlinească” (Matei 5, 17). Pe de altă parte, Sfântul Apostol Pavel spune despre legea veche că este „sfântă, și porunca sfântă și dreaptă și bună” (Romani 7, 12), dar firea fiind sub influența păcatului, „nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârșesc” (Romani 7, 19), sau: „Cu mintea slujesc legii lui Dumnezeu, iar cu trupul legii păcatului” (Romani 7, 25). Și în astfel de situații legea împovărează, apasă conștiința, nu o eliberează. Legea obligă conștiința să mustre, arătând vinovăția rezultată din neîmplinirea ei. Din această dramatică confruntare dintre conștiință, lege și faptă, ne poate scoate harul divin, care punându-ne în comunie cu „legea duhului vieții în Hristos Iisus, ne izbăvește de legea păcatului și a morții” (Romani 8, 2). De aici vedem că legea cea nouă a harului divin nu rămâne poruncitoare în afara firii, cum era legea veche, ci împărășind duhul vieții lui Iisus Hristos, devine interioară firii, spre a o restabili și înnoi duhovnicește: „Deci, dacă este cineva în Hristos, este fapturnă nouă; cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi” (II Corinteni 5, 17). Într-o astfel de renaștere duhovnicească în duhul vieții lui Hristos, împlinirea legii nu mai este o povară, ci o necesitate a firii. E împlinită din convingere. Credinciosul iese din obsesia tiranică a păcatului, aspirând spre sfințenie și desăvârșire: „Izbăvindu-vă de păcat — spune Apostolul — v-ați făcut robi dreptății (sfințeniei)” (Romani 6, 18).

4. RECAPITULAREA-APRECIEREA

Ce reprezintă conștiința morală? (Capacitatea sufletului de a deosebi binele de rău). Ce consecință are acest fapt? (Că ea este un judecător care îți dă satisfacție când faci binele, și te muștră când săvârșești răul). Se poate spune despre conștiința morală că este glasul lui Dumnezeu în suflet? (Dacă ar fi așa, nu ne putem explica rătăcirile conștiinței morale). Dar atunci care este originea conștiinței morale? (Ea are elemente fixe, stabile, înăscute, ca dispoziții puse de Dumnezeu încă de la creație, dar are și elemente variabile, dobândite în cursul vieții). Având elemente variabile, ce putem spune despre conștiința morală? (Că se poate forma prin experiență, prin convingeri și credință, că reprezintă un proces dinamic-creator ce poate fi educat). Care este locul conștiinței morale în raportul dintre legea morală și faptă? (Ea este un intermediar, care raportează permanent fapta la legea morală). Care sunt funcțiile ei? (Antecedentă, sau premergătoare faptei, concomitentă, în timpul faptei, și consecventă, după săvârșirea faptei). Care sunt felurile conștiinței morale? (Ea poate fi dreaptă și rătăcită, sigură și îndoieală, trează și adormită, scrupuloasă și laxă, precum și falsă sau fariseică). Din toate acestea, care este funcționalitatea corectă a conștiinței morale? (Dreaptă, sigură și trează). Ce aduce nou harul divin în cadrul conștiinței morale? (Sufletul fiind pătruns de „legea harului vieții lui Hristos”, conștiința morală ca intermediar între lege și faptă, va exercita funcția transpunerii legii în faptă din convingere, sau dintr-o cerință a firii restabilită și înnoită prin har, eliberată de sub povara păcatului apăsător).

5. ASOCIEREA

Conștiința morală fiind un proces dinamic și variabil, poate fi educată și transformată. În funcție de modul în care cineva își modelează prin educație conștiința morală, rezultă și caracterul lui moral, care dă statornicie conștiinței în opțiunea și orientarea constantă spre săvârșirea binelui. Astfel, conștiința dreaptă va acționa conform legii lui Dumnezeu, împlinind voia Lui. Conștiința trează având simțurile învățate să deosebească binele de rău” (Evrei 5, 14), dă fermitate caracterului, deschizând drumul virtuții, ca statornicie în săvârșirea binelui. În același timp, conștiința sigură creează acțiuni hotărâte în urma unei deliberări conștiente, ceea ce duce la dăltuirea caracterului religios moral.

6. GENERALIZAREA

Din cele până aici tratate vedem că în suflet există conștiința morală înăscută și dobândită, pe măsură să judece faptele săvârșite în raport cu legea morală și să formeze astfel caracterul moral.

7. APLICAREA

Având în considerare faptul că acest judecător al faptelor noastre nu este numai static și fix, ci și dinamic și variabil, vom vedea care sunt mijloacele prin care credincioșii își vor putea educa conștiința lor morală.

1. Pentru a dobândi o conștiință dreaptă și sigură se cere mai întâi ca ea să fie trează din păcat și prin „înnoirea duhului minții” (Efeseni 4, 23) să fie orientată și pătrunsă de „legea duhului vieții lui Hristos” (Romani 8, 2). Aceasta se poate realiza cu multă eficiență duhovnicească mai întâi în scaunul mărturisirii și apoi prin împărțirea cu Trupul și Sângele Domnului.

2. Pentru a ne păstra conștiința dreaptă, sigură și trează se impune examenul zilnic de conștiință, prin raportarea faptelor proprii la viața duhovnicească a Mântuitorului și prin neconțința strădanie de a-L imita, tinzând mereu spre asemănarea Lui morală.

3. Accentul principal în educarea conștiinței morale va trebui să cadă pe faza antecedentă săvârșirii faptei. Pentru a realiza acest obiectiv se recomandă să ne punem întrebarea înaintea săvârșirii unei fapte: „Ce ar face Hristos în locul meu?...”

Pr. Prof. SORIN COSMA

Bioetica și semnificația suferinței

Despre suferință s-a scris foarte mult, dar niciodată nu se va putea afirma că s-a spus totul. Căci suferința este una din marile taine ale existenței umane.

Se vorbește azi în gândirea occidentală de o evoluție istorică a modului în care a fost înțeleasă durerea. Se pune pe seama Evului Mediu o semnificație idealistă a durerii, de obicei asociată cu munca. Viziunea și-ar avea izvorul în cuvintele Creatorului, care, când alunga pe Adam din rai, blestema pământul, pe care să-l lucreze cu trudă (Fac. 3, 17), iar femeii, că va naște pruncii în dureri înmulțite (Fac. 3, 16). În sensul acesta, durerea era evitată, iar munca, pe care o însoțea, era rezervată servitorilor. Epoca cruciadelor face din suferință un act eroic, contribuind astfel la re-evaluarea acesteia. Altfel spus, de la valoarea de act eroic se trece la o „umanizare” a durerii, acceptată ca o realitate general umană.

Epoca modernă a suferit însă o transformare de gândire, încât puțin mai considera azi durerea ca având conotații pozitive sau curățătoare. Această transformare de gândire, fructul unei filosofii de viață hedoniste, a îmbogățit suferința cu conotații negative, precunizând o societate fără durere. Dar niciodată n-au existat atâtea mijloace de divertisment, ca astăzi, și nici atâtea posibilități de a gusta plăcerea și, de asemenea, niciodată, ca azi, n-a existat atâtea disperare. Există deci o apercepție socială a durerii. Și refugiu se caută adesea în plăcere. Nu puțin sunt cazurile când omul contemporan, neputând re-semnifica durerea la un nivel mai înalt, nu găsește ieșire decât în a depune armele. Fie că e vorba de sinucidere, fie că e vorba de apelul la drog. S-a crezut cândva în puterea medicamentelor de a suprima durerea și au fost privite cu speranță psiho-tranchilizantele; dar complicațiile au creat stări și mai dramatice. Suferința psihică a fost privită ca o cale fără ieșire, chiar și când a fost abordată filosofic, avându-se în vedere efemeritatea existenței noastre. Iată cum se exprimă un filosof contemporan: „Poate vom reuși să înlăturăm durerea fizică, dar cu siguranță nu și suferința psihică; poate vom ajunge la o umanitate tranchilizată de medicamente perfecte, și deja azi există medicamente ce dau seninătate: dar nu putem să nu reflectăm asupra faptului că (omul) e o creatură ce vine din nimic și se va întoarce în nimic.”²

Se observă azi, în rândul unei părți a oamenilor de știință, o sensibilită delimitare de pozitivismul ce a zeificat omul și a construit o societate consumistă, al cărei model e deja falimentar. Am putea numi acest curent neo-pozitivism, care folosește în continuare o mare parte a metodologiei pozitiviste, dar încearcă să și depășească viziunea actuală. Și aceasta, chiar și în ce privește înțelegerea suferinței, ca realitate a existenței umane din toate timpurile. Am citat mai sus un articol al lui Alberto Oliverio („Le tempeste nel corpo”), în care durerea e abordată într-o viziune neo-pozitivistă, adică interpretează fenomenele de la simplu la complex, după modelul de construcție a unui zid, din mai multe pietre. Metoda e cea obișnuită în știința pozitivistă, comportând insuficiențele ușor de observat. Putem reține doar că zidul nu înseamnă numai construcție, ci că trebuie să aibă și ferestre! Adică, abateri de la regulă. Și, de asemenea, zidul nu se confundă cu movila! Este esențială concepția care te ghidează în a exprima o concluzie, după ce ai analizat faptele elementare. Este însă demn de notat că autorul pledează totuși în favoarea unei „acceptări” sociale a durerii. Identificăm aici o atitudine anti-pozitivistă, deci o influență a științelor umaniste asupra celor pozitiviste. Este un pas pozitiv spre înțelegerea realității a durerii, căreia omeneii nu-i găsesc încă o semnificație mai înaltă, o semnificație transcendentă, pe care au pierdut-o, deși Biserica a propovăduit-o neîncetat.

O apreciere rațională a suferinței este practic imposibilă în lumea noastră, datorită imperfecțiunii noastre. Știm însă că ceea ce este neclar acum, se va lămurii la sfârșit, că cele ce par acum nedrepte se vor înfățișa drept la Judecata din Urmă. Așadar, și suferința o putem privi într-o perspectivă eshatologică, însă numai prin Iisus Hristos.

Omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu și rânduit să ajungă la asemănarea cu Creatorul, după cum se exprimă Sfântul Grigorie de Nyssa. Numai că, greșind, omul și-a trădat vocația sa ontologică, în virtutea chipului lui Dumnezeu cu care a fost dăruit. Acest chip n-a fost distrus, ci umbrat de păcat și moarte. Prin venirea lui Hristos în lume, prin patima și învierea Sa, acest chip al lui Dumnezeu a fost restaurat în om, care a redobândit puterea să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu, chiar într-un mod mai desăvârșit decât înainte de cădere. Omul este chemat să se facă părtaș dumnezeieștii firii (II Pt. 1, 4), să se îndumnezeiască. În această lucrare este angajat nu doar sufletul, ci și trupul. Spre deosebire de platonism, cu care se obișnuiește să se stabilească anumite conexiuni, creștinismul afirmă și susține valoarea trupului, ca templu al Duhului Sfânt, iar nu ca temniță a spiritului. Așadar, transfigurarea nu privește doar sufletul, ci întreaga ființă a omului și, odată cu el, a întregului cosmos.

Dacă suferința a intrat în lume prin păcat, el însuși avându-și izvorul în voința liberă a omului, iar nu în Dumnezeu, ea este rezultatul depărtării omului de Dumnezeu. De aceea, nu Dumnezeu este cauza suferinței — aceasta ar fi o greșală gravă —, ci omul însuși. Însă, după cum răul nu este veșnic, căci a fost omorât prin învierea lui Hristos, nici suferința nu e veșnică. Prin înviere, Mântuitorul Hristos a schimbat condițiile ontologice ale existenței noastre, transfigurându-le. Durerea, suferința se transformă în mijloace împotriva păcatului.³ Căci Domnul, singurul dintre oameni lipsit de păcat, pentru că era și Dumnezeu în același timp, a răbdat durerea, a suportat suferința în profunzimea ei și, prin umanitatea Sa îndumnezeită, a transformat-o, i-a schimbat rosturile. De-acum, suferința nu va mai fi înțeleasă în sens strict, rigid, drept pedeapsă pentru păcat, ci cale de apropiere de Dumnezeu, de comuniune cu Cel ce a suferit pentru noi și care suferă încă cu noi, până la eliberarea noastră totală. După învățătura Sfinților Părinți, suferința e dată de Dumnezeu celui pe care-l iubește și pe care vrea să și-l apropie. Căci zice Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Aripile soarelui dreptății sunt Pronia și Judecata. Cuvântul, zburând prin acestea, se sălășuiește în chip nevăzut în făpturi, tătăduind prin rațiunile înțelepciunii pe cei ce voiesc să se tătăduiască și vindicând prin modulile certării pe cei greu de urnit spre virtute.”⁴

Părintele Dumitru Stăniloae, citând pe Sfinții Marcu Ascetul și Isaac Sirul, vorbește de rostul necazurilor, exprimat în cinci sentințe. „În primul rând, prin necazuri ne atrage Dumnezeu de la păcate. În al doilea rând, necazurile urmează de multe ori păcatelor; chiar dacă le-am mărturisit. Prin ele se restabilește firea povărnită și se întărește din nou. Există o compensație regulată între păcatul primit cu voia și necazul venit fără voie. În al treilea rând, necazurile se trimit pentru probare, pentru întărirea firii și pentru ferirea de greșeli viitoare. În al patrulea rând, ele pot veni chiar când n-am păcătuit noi: ne vin pentru păcatele altora. În lucrul al cincilea care trebuie remarcat este că răbdarea lor este semn de putere și înțelepciune, și ne înzestrează cu putere și înțelepciune.”⁵

Așadar, există o întreagă economie a necazurilor, prin care omul, transfigurând suferința, o pune în slujba unui ideal transcendent: mântuirea sufletului.

În lumea modernă, în care se întălesc atâtea moduri de a înțelege suferința, de la refuzul categoric al durerii și până la nevoia patologică a acesteia (aberații sado-masochiste), Biserica creștină afirmă sensul purificator al suferinței. Singura amenințare serioasă la adresa vieții este depărtarea de Dumnezeu. Suferința credinciosului însă se identifică cu cea a lui Hristos, care a pățit pentru noi și care o transformă în izvor de virtuți, spre viața veșnică.

Medicina va căuta să diminueze durerea, pe cât va fi cu putință. Bioetica însă va fi aceea care va arăta că eradicarea durerii nu poate fi un scop al științelor biologice (faptul nici n-ar fi posibil), ci că suferința însăși e un mijloc spre atingerea unui ideal transcendent.

Ierom. Drd. IUVENALIE IONAȘCU

1 Alberto Oliverio — Furtunile din corp, în rev. Sfera, nr. 39/1994, Roma, p. 24.

2 Ibidem, p. 25.

3 Dumitru Gh. Popescu — Teologie și cultură, București, 1993, p. 145.

4 Sf. Maxim Mărturisitorul — Răspunsuri către Talasie, Scolia 19, în Filocalia (românească), vol. III, p. 242.

5 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae — Ascetica și mistica ortodoxă, Alba Iulia, 1993, vol. I, p. 174—175.

Rolul Bisericii Române din Transilvania și Banat

(Urmare din pag. I)

Lupta românilor a cont-nuat și în deceniile următoare, culminând prin marea răscoală din 1784, cu Horea — în ea fiind implicați și numeroși preoți — și are profunde semnificații naționale, prin aceea că imensa majoritate a celor răsculați erau iobagi români și erau conruntați cu exploatarea și asuprirea stăpânilor de neam străin.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea s-a oferit totuși

posibilitatea unor elemente dotate din rândul tinerilor studioși români ardeleni să învețe la universitățile din Viena și Roma. Acolo au venit în contact cu comorile infinite ale bibliotecilor și arhivelor și ne-au redescoperit conștiința de români, având ca temei originea nobilă, latină, veche și continuitatea neîntreruptă pe pământul Transilvaniei. Precum au făcut înaintea lor croniciarii aceștia ne-au reamintit gloria străbunilor și ne-au lămurit că, întrucât suntem majoritari

și deci prin sudoarea noastră susținem în însemnate proporții edificiul statal, în aceeași măsură trebuie să ne bucurăm și de drepturi, nu trebuie să persistăm în pasivitate și delăsare, ci trebuie să luptăm pe toate căile pentru a le dobândi. Ei au transformat istoria și filologia în arme de luptă politică-națională. Sunt Samuil Micu, Gheorghe Sincal, Petru Maior, Ioan Budai Deleanu, marii cărturari ai Școlii Ardeleni și tot ei sunt prin-

cipalii autori ai importantului document, *Supplex Libellus Vlachorum* din 1791 — alături de Iosif Mehesi, Ioan Piuaru-Molnar, Ioan Para, starea grănicerilor, negustori români —, program de luptă pentru generațiile următoare. Izolarea lor, pe temeuri confesionale, de lungul șir al luptătorilor români pentru emancipare națională ar fi desigur o greșală, ei nefăcând altceva decât să se dăruiască neamului întreg.

Minunat este Dumnezeu

(Urmare din pag. a 2-a)

Sfinții Părinți, urmașii Apostolilor, ne-au lăsat numeroase scrieri, în care au tăcut învățătura creștină și au apărut pe creștini de atacurile diferitelor învinuiri, fără temeii din partea necreștinilor sau a celor care se abătuseră de la dreapta credință.

Oare cine va putea cere să descrie toate nevoițele sfinților? În calendarul nostru găsim mii de nume de sfinți. În cărțile bisericești se află și mai multe nume. Acolo e descrisă pe scurt și viața lor. Despre unii aflăm că au fost chinuți cumplit, ca să se lepede de Biserica și să treacă la alte credințe. Cei care refuzau acest lucru erau omorâți în diferite feluri. Dar nici un fel de mijloace nu erau în stare să le frângă răbdarea și credința. Ei renunțau la avere, la bucuriile vieții, la demnități și ranguri mari, care li se promiteau dar nu renunțau la un singur lucru: nu renunțau la Biserica lui Hristos. În acest fel, însă, ei dobândeau totul, căci în locul celor pământești și vremelnice, ei câștigau cele cerești și veșnice. În atitudinea lor, în caracterul lor, în dragostea lor statornică față de Hristos, în răbdarea lor uriașă s-au împlinit cuvintele Mântuitorului: „Și oricine a lăsat case, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țărine pentru numele Meu, înmulțit va lua înapoi și va moșteni viața veșnică” (Mt. 19, 29). În aceste cuvinte se exprimă o făgăduință cu caracter sfințitor, dată sfinților, în care Insuși Mântuitorul îi cinstește.

Credincioșii Bisericii nu pot avea față de sfinți decât aceeași atitudine de cinste. În caz contrar, ei ar contrazice pe Mântuitorul.

După anul 313, viața Bisericii a cunoscut o schimbare importantă. În urma unei legi, date de împăratul Constantin cel Mare, au încetat prigoanele împotriva creștinilor. Dar noile condiții istorice au dat la iveală o altă categorie de sfinți: Sfinții Părinți care și-au închinat viața unei slujiri de mare valoare în folosul Sf. Biserici. Dintre ei, mulți au luat parte la sfintele sinoade și au deșus acolo o mărturisire, neîntrecută în măiestrie, despre adevărurile credinței celei neșchimbate, primite de la Mântuitorul și Sf. Apostoli. Ei au luptat, uneori în condiții foarte grele, cu diferiți eretici, care propovăduiau învățături greșite. Unii dintre eretici aveau trecere la curțile împăraților sau ale unor demnitari din acea vreme și încercau să înăbușe cu forța pe apărătorii dreptei credințe. În această privință este desul să amintim de sfinții Părinți Ioan Gură de Aur, Grigore de Nazianz, Grigore de Nissa, Atanasie cel Mare ș.a. care au suferit numeroase exiluri și pedepse, iar Sfântului Maxim Mărturisitorul i s-a tăiat mâna dreaptă, să nu poată scrie și i s-a smuls limba să nu poată propovădui învățătura dreptei credințe.

Toți acești Sfinți părinți au deșus o muncă uriașă pentru întărirea Bisericii și precizarea adevărilor privitoare la credința și rânduielile ei, alcătuirii și numeroase legi bisericești, numite canoane, care îndreptau viața creștină pe drumul mântuirii. Unii dintre ei, ca Sf. Vasile cel Mare, s-au făcut pildă tuturor în purtarea de grijă față de bolnavi, săraci, orfani, văduve și alte categorii de nenorociți.

Despre alți sfinți aflăm că au o viață cuvioasă de sfințenie, petrecând în rugăciune și fapte bune și s-au făcut pildă tuturor în acest sens.

Și pentru poporul român este o mângâiere că a fost binecuvântat cu vrednicia de a avea sfinți: Mucenicii Ioan Valahul și Oprea Miclăuș; Cuvioșii Visarion, Sava Iorest, Sofronie, Iosif de la Partoș și alții mai puțin cunoscuți.

Sfinții sunt binecunoscuți lui Dumnezeu și s-au făcut ocrotitorii noștri și rugători pentru noi. În viața pământească ei s-au nevoit pentru binele oamenilor, iar în cea cerească ei se roagă pentru fericirea și mântuirea acestora. Acest lucru stă scris în Sf. Scriptură, în cartea Apocalipsei/5, 8 și 8, 4, unde se spune că rugăciunile sfinților se ridică ca tămădia înaintea tronului lui Dumnezeu.

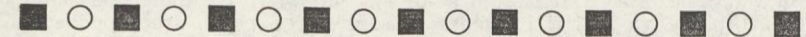
Sfinții au fost învredniciți să fie făcători de minuni, iar trupul lor n-a fost supus stricăciunii, ci a devenit izvorător de mir. De aceea, în multe biserici se găsesc Sfintele moaște, cărora se închină mii de credincioși și primesc ajutorul de care au nevoie.

Sfinții vor rămâne totdeauna modele de altruism, de moralitate și de slujire devotată cauzei Evangheliei. Ei pot spune ca Sf. Apostol Pavel: „Lupta cea bună am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit. De acum mi s-a gătit cumuna dreptății, pe care Domnul îmi va da-o” (II Tim. 4, 7—8). De altfel, sfinții au și primit această cumună și formează Biserica triumfătoare, sau cerească, spre care noi primim cu încredere. Ne încredem în rugăciunile sfinților, ca să ne ajute să birum păcatul și să mergem pe drumul ce duce la sfințenie în împărăția lui Dumnezeu. Sfinții au avut aceeași fire omenească ca și noi. Dar credința și puterile lor sufletești au fost mari și i-au călăuzit spre veșnicie. Sfințenia e un dar al lui Dumnezeu unit însă cu un mare efort de colaborare și participare la acest dar din partea omului.

Cinstirea sfinților nu înseamnă slăbirea credinței în Dumnezeu, sau a iubirii lui Dumnezeu. Nu poate însemna micșorarea adorării și închinării datorate lui Dumnezeu. Pomenind pe sfinți, credincioșii preamăresc pe Dumnezeu, Care a întărit pe sfinți și le-a dat putere de a dobândi sfințenia. Toate rugăciunile către sfinți sunt legate în permanență de preamărirea lui Dumnezeu, Care dă mântuirea. Sfinții se roagă pentru ajutorul nostru în viață și pentru mântuirea noastră de către Dumnezeu.

Prin cuvintele Sf. Apostol Petru, Dumnezeu ne cheamă la sfințenie: „După Sfântul Care v-a chemat pe voi, fiți și voi înșivă sfinți pentru că Eu sunt Sfânt” (I Petru 15, 16).

Să luăm aminte, ca și sfinții, la această chemare.

Dopas valah

— filă de jurnal —

Mă aflu de câteva zile în Napoli, pentru un seminar. Și cu o credincioșie rituală, mă abat pe la Mănăstirea Capucinilor de la Mergellina unde se află mormântul Fericitului Ieremia Valahul...

... Acest fericit a trăit pe la 1556—1625. Era valah de neam, din Moldova. În compania unui medic italian, a ajuns la Napoli, unde, rămas singur, a intrat în mănăstirea fraților capucini. A trăit toată viața în sărăcie și în slujirea bolnavilor și a năpăstuiților, încât Dumnezeu l-a cercetat cu darul lucrării minunilor, prin care a rămas viu în mintea credincioșilor până astăzi...

Ajuns în fata bisericii, văd intrarea împodobită a sărbătoare, cu o imensă perdea de catifea vișnie și cu dantele albe în jurul icoanei Fericitului Ieremia, așezată deasupra ușii. Nu-mi venea să cred ochilor: înăuntru se desfășura „Misa solemnă” în cinstea Fericitului Ieremia, a cărui zi de praznic e cea de azi. Aproape involuntar, merg până în fata mormântului, pe care stă scris: „Beato Geremia Stoica da Valacchia”; deasupra străjuiește chipul zăm-

bitor al S'ântului. Ingenunchiez pe lespede de marmură și, în mireasma florilor prezente din belșug, murmurând frânturi de rugăciuni împreună cu poporul său, în limba S'ântului, improvizaii de moment, caut să identific trăsurile unui valah îmbrăcat în veșmântul capucinilor. Rămân așa până la sfârșitul slujbei, într-o negrăită bucurie și uitare de sine.

Mă trezesc ca dintr-o visare când un călugăr — cu barbă, ca și S'ântul — se apropie de mine și mă atinge pe umăr. Mă aud vorbind:

— Sunt român...; dar părințele mă întrerupe brusc:

— A, da, ești din neamul Fericitului Ieremia. Din Valahia. Inteleg. Ai venit la ziua lui.

Am vrut să continui dialogul, dar n-am reușit. Cuvintele acestuia îmi sună paulin, cu rezonanțe din Areopag (F. Ap. 17, 28), ca o chemare tainică de dincolo de timp, în virtutea unei sensibilități profunde: a sfinței credințe creștine a Părinților și Fericitilor neamului meu valah.

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU

Scrisoare adresată d-lui Ion Diaconescu

(Urmare din pag. a 4-a)

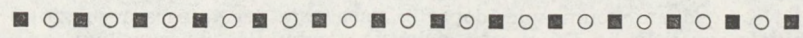
domnul Dr. Gheorghe Anghelescu, Secretarul de Stat pentru Culte, act care ne amintește de vremurile triste, când adevărul trebuia ascuns, iar cel care-l mărturisea era redus la tăcere. Domnul Anghelescu — în ciuda furtunoaselor atacuri asupra Domniei Sale — s-a dovedit a fi singurul care cunoaște realitatea și stăpânește cu multă competență, prob'emele dintre cu te.

Nu ne rămâne de acum înaintea decât să urmărim cu mai multă prudență linia politică adoptată de unele grupări parlamen-

tare, care par să readucă în actualitate atmos. era procatolică din perioada interbelică, potrivit din Ortodoxie românești, totdeauna majoritară.

Situația nedorită, care s-a creat de către Forul legislativ, reliefează absența reprezentării de drept a Bisericii în structura parlamentară, un ca soluție pentru rezolvarea obiectivă a problemelor religio-sociale din țară.

Nădăjduim în ajutorul Bunului Dumnezeu, Singurul care poate să readucă iubirea divină în inimile noastre, pentru a ne putea ridica la înălțimea spirituală a înaintașilor noștri!

Scrisoare deschisă

adresată Președinției, Guvernului și Parlamentului României, precum și tuturor studenților teologi ortodocși în vederea unei depline solidarizări cu noi

Studenții Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu își exprimă profunda indignare față de modul în care s-a discutat în Senat problema cedării unor biserici ortodoxe, puținilor credincioși uniți din Transilvania și Banat.

Pozițiile exprimate de reprezentanții P.N.T.C.D. au dovedit clar că parlamentarii aparținători acestui partid nu cunosc problemele bisericești din Transilvania și că prin deciziile luate nu se urmărește altceva decât sprijinirea fâțișă a Bisericii Unite, fără să se țină seama de realitatea existentă în parohii și de consecințele adoptării unor astfel de decizii. Îndrăznim să spunem că cei care iau asemenea decizii nu cunosc nici trecutul și nici situația actuală.

Este necesar să amintim actualilor conducători că mulți dintre noi am crescut în familii în care părinții și bunicii noștri au fost greco-catolici, iar revenirea în sânul Bisericii Ortodoxe n-a constituit un motiv de conflicte între credincioși, cum s-ar putea întâmpla astăzi prin adoptarea unei asemenea legi abuzive. Ca argument în favoarea acestei afirmații menționăm că majoritatea credincioșilor din fostele parohii unite sau mixte au dorit să rămână și după 1989 în sânul Bisericii ortodoxe strămoșești. Considerăm că fiecare cetățean al acestei țări are dreptul de a-și manifesta convingerile religioase într-un cadru liturgic, însă luarea unei hotărâri privind cedarea unui locaș de cult nu ține de competența unui organism extracomunitar ci de hotărârea obștii credincioșilor care alcătuiesc comunitatea parohială.

Ținem să atragem atenția că o asemenea măsură abuzivă nu face altceva decât să sporească tendințele prozelitiste și neînțelegerile dintre credincioși, care deja se fac simțite în majoritatea parohiilor din Transilvania, unde există asemenea situații. Prin aceasta se încalcă flagrant articolul 29 din Constituția României.

Noi avem nevoie de pace confesională, de bună înțelegere și nu de lupte între fiii aceluiași neam, lupte de care ar deveni responsabili cei care ar adopta o asemenea lege.

În spiritul acestei scrisori deschise, care în același timp înseamnă și un protest, chemăm să se solidarizeze cu noi toți studenții Facultăților noastre de Teologie și în acest context ne exprimăm speranța că factorii de decizie ai țării nu vor îngădui aplicarea unei asemenea legi.

Sibiu, 15 iunie 1997

STUDENȚII FACULTĂȚII DE TEOLOGIE „ANDREI ȘAGUNA” DIN SIBIU

ACTELE MARTIRICE

Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1997.

Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române ne-a obținut în ultimul timp cu apariții editoriale remarcabile. Demnă de toată lauda este și inițiativa acestei edituri de a reedita unele lucrări foarte importante care au văzut lumina tiparului cu ani în urmă în colecția „PĂRINȚI ȘI SCRITORII BISERICESTI”. Între acestea se numără și volumul de față intitulat „ACTELE MARTIRICE”. Prima ediție a acestei lucrări a fost publicată în colecția P.S.B., volumul 11, în 1982 în traducerea regretatului istoric bisericesc Pr. Prof. Ioan Râmureanu. Aceasta a doua ediție reproduce textul ediției întâi, iar cuvântul înainte este semnat de P.F. PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST. Reediterarea acestei scrieri reprezintă un eveniment editorial remarcabil al acestui an.

Actele martirice redau suferințele, torturile și toate umiltele la care au fost supuși creștinii pentru credința lor în Hristos. O parte dintre acestea sunt actele juridice și oficiale sau procesele verbale de la judecata martirilor pe care creștinii le obțineau (în copie) de la tribunalele romane. Ele cuprind procedura de judecată, interogatoriul și condamnarea martirilor. Alte actele curind relațiile creștinilor care au fost martori oculari la procese și la execuții. În unele acte martirii au scris ei înșiși despre pătimirea lor până aproape de moarte cum a fost cazul sfinței Perpetue.

Desprindem din actele martirice chipuri de ierarhi (Policar al Smirnei, Ciprian al Cartaginei, Irineu de Sirmium), de preoți și diaconi (Pioniu Montanus, Sanctus, Euplus, etc.), chipuri feminine (Perpetua, Felicitas, Agapi, Irina, Hiona), laici (Iustin Martirul, medicul Alexandru,

Carp, Papil, Sava Gotul), senatori și soldați romani (Apollonius, Dasius, Alexandru Romanul, Sfinții 40 de mucenici, Emilian) etc.

Valoarea istorică a acestor acte este fără îndoială extraordinară, ele arătându-ne credința și viața exemplară a creștinilor din acea epocă. Ele ne arată de asemenea ce gândea societatea păgână greco-romană despre creștinii și măsurile de pedepsire pe care le-au luat autoritățile romane împotriva creștinilor.

Actele martirice au și o mare valoare morală evidențind tăria credinței și atitudinea curajoasă a martirilor în fața morții.

Pe lângă valoarea istorică și morală desprindem și o valoare doctrinară deoarece ne arată credința creștinilor pe care aceștia au mărturisit-o în fața persecutorilor. Desprindem elemente de doctrină cu privire la S'anta Treime, scopul creației, scopul întrupării Mântuitorului, însemnătatea învierii lui Hristos pentru creștini, credința în nemurirea sufletului etc.

Actele martirice ne arată cum a luat naștere cultul sfinților și al sfințelor moaște. El s-a practicat încă de la începuturile creștinismului. Creștinii au făcut întotdeauna o deosebire clară între cultul sfinților și cultul păgân al morților și al eroilor. Martirii au fost îngropați cu mare cinste, pe mormintele lor ridicându-se primele lăcașuri creștine de cult numite „Martyria” unde se săvârșea Îndosebi SFANTA EUHARISTIE.

Încheiem aceste scurte considerații cu convingerea că lectura Actelor Martirice va trezi în sufletele tuturor un imbold de a urma aceste minunateilde de viață creștinească.

Pr. ION ALEXANDRU MIZGAN

Semnalăm Semnalăm

● După ce editura Humanitas l-a prezentat pe Socrate și pe alții, iată acum în colecția „Măestrii spirituali” și pe PLATON, de R. M. Hare, în traducerea lui Matei Pleșu, (Buc., 1997, 140 p.). Autorul e profesor de filozofie morală la Oxford.

Precum toate cărțile din această colecție de veche tradiție în Occident, nici aceasta nu e o prezentare exhaustivă a filozofului antic. E mai mult o introducere în folosul celor ce vor să-și lărgescă orizontul cultural, având cele mai diverse profesii.

Autorul spune în prefață: „E bine să spunem că nu există nici o afirmație cu privire la Platon, pe care savanții să nu o pună în discuție”.

Și ne mai mirăm de cele peste 2 000 de interpretări ale Bibliei care au dat naștere la tot atâtea secte, pe lângă Confesiunea originară — Ortodoxia — și celelalte noi confesiuni creștine, catolicismul, protestantismul și evanghelismul!

Oricum, revenind la afirmația de mai sus a autorului cu privire la Platon, acesta justifică încercarea sa de a ne da și el o interpretare. Nu are însă pretenția că ne dă mai mult decât informații. Își asumă cartea: „de popularizare”. În această accepțiune o socotim binevenită și utilă. Deși eforturile autorului merg mai departe decât merge o obișnuită carte de popularizare. Utilizează multe texte platonice și peste o sută de note de bună informație și lămurește multe din conceptele platonice prin filozofi moderni și, uneori, chiar și prin Sf. Scriptură. A se vedea d.p. capitolul „Sufletul divizat”. Pentru cultura românească introducerea la tot ce n-am avut acces jumătate de secol, sau ne-a fost prezentat eronat, „cu tendință”, cartea e o reparație și o reconsiderare necesară.

● Editura Humanitas nu ocolește nici cărțile „grele” și greu accesibile publicului, nici pe unele mai ușuratic, pe gustul publicului în căutare de maniere elegante.

Enciclopedia științelor filozofice, a lui Hegel, e dintre cele „grele”. Volumul cuprinde partea întâi, Logica (trad. de D. D. Roșca, Virgil Bogdan, Constantin Floru și Radu Stoichiță, Humanitas, 1995, 351 p.).

O recomandăm mai ales celor pentru care e „ușoară”.

ANTONIE P.

„Iată vin să fac voia Ta, Dumnezeule”

Pentru credincioșii ortodocși greci de la parohia Sf. Vasile-Metsovu, din centrul Atenei, și în același timp pentru comunitatea română din capitala Greciei, duminică din 1 iunie a.c., a constituit un prilej de aleasă bucurie și de înălțare duhovnicească.

În această zi, prin voia lui Dumnezeu, părintele diacon drd. Eugen Moraru, aflat la studii de doctorat în Atena și slujitor ani îndelungați ca diacon la această biserică, a primit harul sfinței preoții. Bucuria a fost generală și încărcată de emoție sufletească pentru încă un tânăr teolog român care a primit taina preoției pe pământul binecuvântat al Eladei.

Din încredințarea S. S. Serafim, Arhiepiscop al Atenei și al întregii Elade, cu binecuvântarea și incuviințarea specială a I. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Transilvaniei, al cărui fiu duhovnicesc este părintele Eugen Moraru, taina hirotoniei întru preot a fost săvârșită de către P. S. Damaskinos Karpatakis, episcop titular de Diavleyas și secretar al Sf. Sinod al Bisericii Grecești.

Sf. Liturghie arhierescă a fost oficiată în monumentală biserică Sf. Vasile-Metsovu, aflată în centrul capitalei elene, la ea participând un aies sobor de preoți și diaconi între care și teologii clerici români aflați la studii la Atena. La Sf. Liturghie a luat parte un mare număr de credincioși greci și români.

A fost de față dl. Mihai Rasica secretar prim al Ambasadei României la Atena.

Înainte de a săvârși taina hirotoniei, P. S. Damaskinos a rostit, așa cum se obișnuiește în Biserica Greacă, un cuvânt adecvat adresat noului hirotonit și credincioșilor prezenți. P. S. Sa a subliniat faptul că din dispoziția S. S. Serafim al Atenei și cu acordul I. P. S. Mitropolit Antonie, săvârșește această sfântă taină în mijlocul parohienilor unde și-a desfășurat activitatea ca diacon, vreme de 10 ani, părintele Eugen. P. S. Sa a scos în relief bunele relații dintre cele două Biserici surori și în același timp a dat sfaturi folositoare celui ce avea să primească Taina S. preoții.

P. C. diacon Eugen Moraru a răspuns printr-o emoționantă cuvântare, în care și-a exprimat mulțumirea și recunoștința față de toți cei care i-au stat mereu în ajutor în toți acești ani de când se află la Atena ca doctorand și ca diacon slujitor la această biserică.

P. C. Sa a adresat mulțumiri speciale P. F. Părinte Teoctist, patriarhul României, S. S. Arhiepiscop Serafim al Atenei și I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului care a incuviințat săvârșirea acestei sfinte taine și a delegat special pe P. S. Damaskinos în vederea hirotoniei sale.

A urmat apoi actul hirotoniei întru preot după care P. S. Sa l-a prezentat din nou credincioșilor adresându-i felicitări și urări de spor duhovnicesc în noua sa calitate de păstor sufletesc.

După terminarea Sf. Liturghii, conform obiceiului, noul hirotonit împreună cu prezbitera Maria, a împărțit anafura tuturor credincioșilor prezenți precum și câte o mică amintire de la hirotonie fiecăruia.

O recepție oferită apoi în paraclisul Sf. Împărați Constantin și Elena de la subsolul bisericii Sf. Vasile, de către conducerea parohiei a reunit soborul slujitor în frunte cu P. S. Episcop Damaskinos, precum și celelalte oficialități prezente la această sărbătoare. P. S. Damaskinos a rugat și pe această cale să fie transmise I. P. S. Mitropolit Antonie, cele mai alese urări de sănătate și de îndelungată păstorire precum și mulțumiri pentru binecuvântarea acordată noului hirotonit. În același timp P. S. Sa a avut cuvinte de apreciere pentru toți teologii români care studiază ca bursieri ai Sf. Sinod sau ai Statului Grec în Atena.

Urăm părintelui Eugen Moraru, care cât de curând își va încununa strădania sa teologică cu titlul de doctor în teologie al Facultății de Teologie din Atena, multă sănătate alături de distinsa lui familie, precum și noi împliniri duhovnicești în noua slujire la care a fost chemat și în același timp să rămână și pe mai departe, ca și până acum, pentru credincioșii care-i va păstori acolo și pentru toți românii aflați în Atena un părinte sufletesc și un îndrumător spre cele de folos și spre mântuire.

Arhid. VISARION BALȚAT

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Episcopale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

